PRIIT PIKAMÄE
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2021. április 15. [1]

C-564/19. sz. ügy

IS
elleni
büntetőeljárás

(a Pesti Központi Kerületi Bíróság [Magyarország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – Tájékoztatáshoz való jog a büntetőeljárás során – 2012/13/EU irányelv – Tolmácsoláshoz és fordításhoz való jog – 2010/64/EU irányelv – A büntetőeljárás során a tárgyaláson való jelenlét joga – 2016/343/EU irányelv – Hatékony jogorvoslathoz és pártatlan bírósághoz való jog – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke – EUMSZ 267. cikk – Elfogadhatóság – Az előzetes döntéshozatalra utaló határozattal szemben a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslat – A legfelsőbb bíróság arra vonatkozó hatásköre, hogy e határozatot törvénysértőnek minősítse”

1. Hogyan határozandó meg az, hogy a Bíróságtól kért előzetes döntésre a kérdést előterjesztő bíróságnak az EUMSZ 267. cikk (2) bekezdése értelmében véve szüksége van-e az „ítélete meghozatalához”? Hogyan kell értelmezni az „ítéletének meghozatala” fogalmát, amely az előzetes döntéshozatalra utalás szempontjából kulcsfontosságú? Ez a kérdés bizonyosan nem újkeletű, de a Bíróság által elbírált vagy folyamatban lévő, a jogállamiság és a bírói függetlenség állítólagos megsértésével kapcsolatos, rendkívül nagyszámú ügy keretében sajátos dimenziókat öltött. Meg kell állapítani, hogy a Bíróság elé rendszeresen terjesztenek előzetes döntéshozatalra olyan kérdéseket, amelyek néha inkább a fegyelmi eljárások kilátásba helyezése miatt aggódó vagy akár felzaklatott nemzeti bírák segélykiáltásainak tűnnek, és amely kérdésekre e sajátos jogi út – az előzetes döntéshozatalra utalás – konzervatív kereteinek tiszteletben tartása mellett kell válaszolni.

2. A 2020. március 26-i Miasto Łowicz és Prokurator Generalny ítéletben (C-558/18 és C-563/18, a továbbiakban: Miasto Łowicz ítélet, EU:C:2020:234) a Bíróság meg kívánta erősíteni az ezen, olyan kényes területre vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelmek elfogadhatóságára vonatkozó ítélkezési gyakorlatát, amelyben a „jogerő” fogalma nem csak szigorúan jogi dimenziót ölthet. A jelen ügy alkalmat ad a Bíróságnak arra, hogy pontosítsa ezen ítélet hatályát, többek között egy olyan új kérdésre válaszolva, amely egy végső fokon eljáró felsőbb bíróság által hozott előzetes döntéshozatalra utaló végzés törvénysértő jellegét – az említett végzés joghatásait nem érintően – megállapító határozatra vonatkozik.

[1] Eredeti nyelv: francia.

I. Jogi háttér

A. Az uniós jog

3. Az elsődleges jog bizonyos rendelkezései, így az EUSZ 19. cikk, az EUMSZ 267. cikk és az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 47. cikke mellett a jelen ügy szempontjából releváns még a 2010/64/EU irányelv[2] 2. és 5. cikke, a 2012/13/EU irányelv[3] 1., 6. és 8. cikke, valamint a (EU) 2016/343 irányelv[4] 1. és 8. cikke is.

B. A magyar jog

1. A terhelt anyanyelvhasználathoz való jogára vonatkozó szabályok

4. A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a Magyar Közlöny 2017. évi 99. száma, 9484. o.; a továbbiakban: büntetőeljárási törvény) 78. §-ának (1) bekezdése lényegében azt írja elő, hogy ha valamely büntetőeljárásban részt vevő személy a nem magyar anyanyelvét kívánja használni, joga van ahhoz, hogy anyanyelvét használja, illetve hogy őt tolmács segítse.

5. A büntetőeljárási törvény 201. §-ának (1) bekezdése értelmében csak hivatalos képesítéssel rendelkező tolmács rendelhető ki a büntetőeljárásban, de ha ez nem lehetséges, kellő nyelvismerettel rendelkező tolmács is kirendelhető.

6. A büntetőeljárási törvény 755. §-a (1) bekezdésének a) pontja, illetve aa) alpontja értelmében abban az esetben, ha a külföldön ismert helyen tartózkodó terhelt szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg a tárgyaláson, a büntetőeljárást a terhelt távollétében kell lefolytatni, ha nincs helye európai vagy nemzetközi elfogatóparancs kibocsátásának, vagy arra azért nem kerül sor, mert az ügyészség végrehajtandó szabadságvesztés-büntetés kiszabására vagy javítóintézeti nevelés alkalmazására nem tesz indítványt.

7. A szakfordításról és tolmácsolásról szóló 24/1986. (VI.26.) minisztertanácsi rendelet (a Magyar Közlöny 1986. évi 24. száma) 2. §-a szerint szakfordítást vagy tolmácsolást munkaviszonyban, valamint munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban díjazás ellenében az végezhet, aki szakfordító vagy tolmács képesítéssel rendelkezik. A szakfordító és a tolmácstevékenység központi ágazati irányítását az igazságügyért felelős miniszter látja el. 2009. október 1. óta a tevékenységüket önálló vállalkozóként folytató tolmácsok szakmai képesítésének igazolására már nem terjed ki a szabályozás.

8. A szakfordító és tolmácsképesítés megszerzésének feltételeiről szóló 7/1986. (VI.26) MM rendelet (a Magyar Közlöny 1986. évi 24. száma) előírja, hogy a szakfordító és tolmácsképesítés a szakfordító, szakfordító-lektor, tolmács, szaktolmács és konferenciatolmács képesítés. Ezen

[2] A büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról szóló, 2010. október 20-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2010. L 280., 1. o.).

[3] A büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló, 2012. május 22-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2012. L 142., 1. o.; helyesbítés: HL 2019. L 39., 28. o.).

[4] A büntetőeljárás során az ártatlanság vélelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről szóló, 2016. március 9-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2016. L 65., 1. o.).

képesítések a felsőoktatási intézményekben alap-, illetőleg továbbképzésben, továbbá a művelődési miniszter által kijelölt intézményekben szerezhetők meg. A rendelet rendelkezik arról is, hogy milyen feltételekkel szerezhető meg a képesítés, de ezek igazolásáról nem rendelkezik.

2. Az előzetes döntéshozatali eljárásra és a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslatra vonatkozó szabályok

9. A büntetőeljárási törvény 490. §-ának (1) és (2) bekezdése lényegében azt írja elő, hogy a nemzeti bíróság hivatalból vagy indítványra felfüggesztheti az eljárást, és az Európai Unió Bíróságának előzetes döntéshozatali eljárását kezdeményezheti.

10. A büntetőeljárási törvény 513. §-a (1) bekezdésének a) pontja úgy rendelkezik, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló végzéssel szemben nincs helye fellebbezésnek.

11. A büntetőeljárásról szóló törvény 491. §-a (1) bekezdésének a) pontja lényegében azt írja elő, hogy a bíróság a felfüggesztett büntetőeljárást folytatja, ha az eljárás felfüggesztésének oka megszűnt.

12. A büntetőeljárási törvény 667. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a legfőbb ügyész a törvényesség érdekében jogorvoslatot jelenthet be az alsóbb fokú bíróságok által hozott ítéletek és végzések ellen annak érdekében, hogy a Kúria a törvénysértést megállapítsa.

13. A büntetőeljárási törvény 669. §-a az alábbiakat írja elő:

„(1) Ha a Kúria a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslatot alaposnak találja, ítéletében megállapítja, hogy a sérelmezett határozat törvénysértő, ellenkező esetben a jogorvoslatot végzésével elutasítja.

(2) A Kúria a törvénysértés megállapítása esetén a terheltet felmentheti, a kényszergyógykezelését mellőzheti, az eljárást megszüntetheti, enyhébb büntetést szabhat ki, vagy enyhébb intézkedést alkalmazhat, illetve ilyen határozat meghozatala érdekében a sérelmezett határozatot hatályon kívül helyezheti, és szükség esetén az eljárt bíróságot új eljárásra utasíthatja.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott eseteken kívül a Kúria határozata csak a törvénysértést állapíthatja meg.

[…]”

II. Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

14. A kérdést előterjesztő bíróság – az egyesbíróként eljáró Pesti Központi Kerületi Bíróság - előtt IS vádlott ellen lőfegyverrel és lőszerrel visszaélés vétsége miatt a Budapesti V. és XIII. Kerületi Ügyészség 2018. február 26-án benyújtott vádirata alapján indult büntetőeljárás. A svéd és török állampolgársággal rendelkező vádlottat 2015. augusztus 25-én vették őrizetbe Magyarországon, és ugyanezen a napon gyanúsítottként hallgatták ki. A kihallgatást megelőzően a terhelt védő és tolmács kirendelését kérte. A terhelt kihallgatásán, amelyen a védő nem tudott részt venni, közölték vele a gyanúsítást, majd a terhelt a vallomástételt megtagadta arra figyelemmel, hogy nem tudott a védőjével tanácskozni. A terheltet a kihallgatást követően szabadon bocsátották.

15. A terhelt külföldön tartózkodik, és az idézés „nem kereste” jelzéssel érkezett vissza. Az ügyészség pénzbüntetés kiszabását indítványozza, így amennyiben a terhelt szabályszerű idézésre nem jelenik meg, a bíróságnak a távollétében kell lefolytatnia az eljárást. A tárgyaláson a védő indítványt terjesztett elő előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére, amelynek a bíróság helyt adott.

16. A kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben megjegyzi, hogy a 2010/64 irányelv 5. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a tagállamok konkrét intézkedéseket hoznak annak biztosítása érdekében, hogy a tolmácsolás megfeleljen a 2. cikk (8) bekezdése és a 3. cikk (9) bekezdése értelmében megkövetelt minőségnek, azaz a tolmácsolás minőségének elégségesnek kell lennie a tisztességes eljárás garantálásához, különösen annak biztosításával, hogy a gyanúsítottak vagy a vádlottak megismerhessék az ellenük indított ügyet, és képesek legyenek gyakorolni védelemhez való jogukat. Megjegyzi továbbá, hogy ugyanezen irányelv 5. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy a tolmácsolás és fordítás megfelelőségének és az azokhoz való hatékony hozzáférés előmozdítása érdekében a tagállamok törekednek arra, hogy létrehozzák a megfelelő képesítéssel rendelkező független fordítók és tolmácsok nyilvántartását vagy nyilvántartásait. A kérdést előterjesztő bíróság szerint az eljárásban semmilyen információ nincs arra vonatkozóan, hogy a tolmácsot milyen módon választották ki, és a képességeit hogyan ellenőrizték, sem pedig arra vonatkozóan, hogy a tolmács és a terhelt megértette-e egymást.

17. Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság jelzi, hogy a 2012/13 irányelv 4. cikkének (5) bekezdése és 6. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy az őrizetbe vett vagy fogva tartott gyanúsítottak és vádlottak haladéktalanul kapják kézhez a jogokról szóló írásbeli tájékoztatót az általuk értett nyelven, továbbá azt, hogy tájékoztatást kapjanak a bűncselekményről, amelynek elkövetésével gyanúsítják vagy vádolják őket. Ebben az összefüggésben megjegyzi, hogy a szakfordítóknak és tolmácsoknak jelenleg Magyarországon nincs nyilvántartása, és arra nézve sincs pontosabb szabályozás, hogy ki rendelhető ki és milyen kritériumok alapján szakfordítóként vagy eseti tolmácsként a büntetőeljárásban, mivel szabályozás tárgyát kizárólag a dokumentumok hiteles fordítása képezi. A kérdést előterjesztő bíróság szerint ezért kérdésként merül fel, hogy összeegyeztethető-e a szóban forgó nemzeti szabályozás és gyakorlat az EU terhelti jogokkal kapcsolatos irányelveivel, és az uniós szabályozás értelmezéséből az következik-e, hogy összeegyeztethetetlenség esetén a nemzeti bíróság a terhelttel szemben távollétében nem folytathatja az eljárást.

18. Egyébiránt a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a 2012-ben hatályba lépett igazságügyi reform nyomán a bíróságok központi igazgatása az Országgyűlés által 9 évre kinevezett Országos Bírósági Hivatal (a továbbiakban: OBH) elnöke kezébe került, és hogy az elnök széles körű jogkörrel rendelkezik, ideértve a bírák kinevezését, a bíróságok vezetőinek kinevezését és a bírák vonatkozásában a fegyelmi eljárások kezdeményezését. Pontosítja továbbá, hogy az OBH elnökének felügyeletére, és egyes kérdésekben a döntéseinek jóváhagyására a bírák által választott Országos Bírói Tanács (a továbbiakban: OBT) jogosult. Az OBT 2018. május 2-án egy jelentést fogadott el, amelyben arra a megállapításra jutott, hogy az OBH elnöke megsértette a sarkalatos törvény rendelkezéseit azzal a gyakorlatával, hogy megfelelő ténybeli indok, és több esetben minden indokolás nélkül bírói és bírósági vezetői pályázatokat nyilvánított eredménytelennek, ezt követően pedig a vezetői álláshelyek betöltését ideiglenesen megbízás útján oldotta meg, így például a Fővárosi Törvényszék – a kérdést előterjesztő bíróság tekintetében fellebbviteli bíróság – elnöke esetében. Jelenleg az OBH elnöke és az OBT közötti viszony feszültként jellemezhető. Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság felveti a

kérdést, hogy az OBH ilyen működése összeegyeztethető-e az EUSZ 19. cikkben és a Charta 47. cikkében rögzített bírói függetlenség elvével. Arra is választ vár, hogy ebben az összefüggésben az előtte folyamatban lévő eljárás tisztességesnek tekinthető-e.

19. Ezenfelül a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a nemzeti javadalmazási rendszer a bírák esetében az ügyészi illetménynél alacsonyabb illetményt ír elő, valamint azt, hogy az OBH elnöke és a bíróságok vezetői a diszkrecionális jutalmazás, a bírák alapilletményeihez képest igen magas összegű juttatások gyakorlatával élhetnek, ami adott esetben jogtalan befolyásolásnak minősülhet, és a bírói függetlenség megsértésével járhat.

20. E körülmények között a Pesti Központi Kerületi Bíróság úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából három kérdéscsoportot (az első kérdés a) és b) pontja; a második kérdés a) és b) pontja, valamint a harmadik kérdés a) és b) pontja) terjeszt a Bíróság elé.

21. A kérdést előterjesztő bíróság a 2019. november 18-i előzetes döntéshozatalra utaló végzésében úgy határozott, hogy az eredeti kérelmet kiegészíti, és további kérdéseket terjeszt elő.

22. E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy az előzetes döntéshozatal iránti eredeti kérelem benyújtását követően a legfőbb ügyész 2019. július 19-én a büntetőeljárási törvény 668. §-a alapján a törvényesség érdekében bejelentett rendkívüli jogorvoslattal élt a Kúria előtt a jelen ügyben hozott előzetes döntéshozatalra utaló végzéssel szemben, és hogy a 2019. szeptember 10-i jogerős ítéletében a Kúria megállapította, hogy e végzés törvénysértő, és lényegében úgy ítélte meg, hogy az előterjesztett kérdések nem relevánsak az alapügy megoldása szempontjából, illetve hogy az első kérdés valójában nem az uniós jog értelmezésére irányult, hanem annak megállapítására, hogy az irányadó magyar jog nem felel meg a közösségi jog által védett alapelveknek. A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy a Kúria határozatának deklaratív hatálya ellenére felmerül a kérdés, hogy milyen magatartást kell tanúsítani az alapeljárás folytatását illetően, tekintettel e határozat uniós joggal való esetleges összeegyeztethetetlenségére.

23. A kérdést előterjesztő bíró hozzáteszi, hogy 2019. október 25-én a Fővárosi Törvényszék elnöke a Kúria 2019. szeptember 10-i ítéletében szereplő indokok szó szerinti átvételével fegyelmi eljárást kezdeményezett vele szemben. A magyar kormány által közölt azon tájékoztatást követően, amely szerint a fegyelmi eljárást megszüntették, a Bíróság kérdést intézett a kérdést előterjesztő bírósághoz. 2019. december 10-i válaszában a kérdést előterjesztő bíróság megerősítette, hogy a Fővárosi Törvényszék elnöke 2019. november 22-i iratával visszavonta a fegyelmi eljárás kezdeményezését, és jelezte, hogy nem kívánja módosítani az előzetes döntéshozatal iránti kiegészítő kérelmét.

24. E körülmények között határozott úgy a Pesti Központi Kerületi Bíróság, hogy további kérdéseket terjeszt a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra (a negyedik kérdés a)-c) pontja, és az ötödik kérdés). Így a kérdést előterjesztő bíróság a két végzésével előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) a) Úgy kell-e értelmezni az EUSZ 6. cikk (1) bekezdését és a 2010/64 EU irányelv 5. cikk[ének] (2) bekezdését, hogy a tagállamnak az eljárás nyelvét nem ismerő terheltek tisztességes eljáráshoz való jogának biztosításához megfelelő képesítéssel rendelkező független fordítók és tolmácsok nyilvántartását kell létrehoznia, vagy – ennek hiányában – más módon kell biztosítania, hogy a bírósági eljárásban a tolmácsolás minőségének megfelelősége ellenőrizhető legyen?

b) Amennyiben az előbbi kérdést igennel kell megválaszolni, és az adott ügyben a tolmácsolás megfelelő minőségének hiányában nem lehet a terhelt tájékoztatásának megtörténtét megállapítani az ellene felhozott gyanúsítás, vád tárgyát illetően, úgy kell-e értelmezni az EUSZ 6. cikk (1) bekezdését és a 2012/13/EU irányelv 4. cikk[ének] (5) bekezdését és 6. cikk[ének] (1) bekezdését, hogy ez esetben az eljárás a terhelt távollétében nem folytatható?

2) a) Úgy kell-e értelmezni az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésében és [a Charta] 47. cikkében, valamint az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatában foglalt bírói függetlenség elvét, hogy ezen elv megsértését jelenti, ha a bíróságok központi igazgatásának feladatait ellátó, Országgyűlés által kinevezett és kizárólag az Országgyűlés által elszámoltatható és felmenthető [OBH] elnöke egy bíróságnak [az] elnöki pozícióját – amely elnök többek között az ügyelosztás meghatározására, bírókkal szembeni fegyelmi eljárás kezdeményezésére és a bíró értékelésére is jogosult – pályázati eljárás megkerülésével, tartósan az erre felhatalmazott bírói önigazgatási testületek véleményének figyelmen kívül hagyásával, ideiglenes megbízással tölti be?

b) Amennyiben az előbbi kérdést igennel kell megválaszolni, és az adott ügyben eljáró bíró alappal tarthat attól, hogy őt bírói, igazgatási tevékenysége miatt jogtalan hátrány éri, úgy kell-e értelmezni az említett elvet, hogy az ügyben nem biztosított a tisztességes eljárás?

3) a) Úgy kell-e értelmezni az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésében és [a Charta] 47. cikkében, valamint az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatában foglalt bírói függetlenség elvét, hogy ezzel az elvvel nem összeegyeztethető az a helyzet, hogy 2018. szeptember 1[-je] óta – eltérően a korábbi több évtizedes gyakorlattól – a magyar bírák a törvény szerint kisebb javadalmazásban részesülnek, mint a megfelelő szinten, azonos beosztással, azonos szolgálati idővel rendelkező ügyészek, és az ország gazdasági helyzetét figyelembe véve illetményük általában sem áll összhangban az általuk ellátott feladatok jelentőségével, különös tekintettel az igazgatási vezetők diszkrecionális jutalmazási gyakorlatára?

b) Amennyiben az előbbi kérdést igennel kell megválaszolni, úgy kell-e értelmezni a bírói függetlenség említett elvét, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog ilyen körülmények között nem lehet biztosított?

4) a) Úgy kell-e értelmezni az [EUMSZ] 267. cikk[et], hogy ezzel ellentétes az a nemzeti gyakorlat, amelyben a végső bírói fórum a tagállam joggyakorlatának egységesítését célzó eljárásban az alsóbb fokú bíróság előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező végzését – az adott végzés jogi hatályát nem érintően – törvénysértőnek minősíti?

b) Amennyiben a [4) a)] kérdést igennel kell megválaszolni, úgy kell-e értelmezni az EUMSZ 267. cikk[et], hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak az ezzel ellentétes felsőbb bírói döntéseket és jogegység érdekében hozott elvi állásfoglalásokat figyelmen kívül kell hagynia?

c) Amennyiben a [4) a)] kérdést nemmel kell megválaszolni, ilyen esetben folytatható-e a felfüggesztett büntetőeljárás az előzetes döntéshozatali eljárás alatt?

5) Úgy kell-e értelmezni az [EUSZ] 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésében és [a Charta] 47. cikkében, valamint az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatában foglalt bírói függetlenség elvét az [EUMSZ] 267. [cikk] fényében, hogy ezzel az elvvel nem egyeztethető össze, ha egy bíróval szemben előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése miatt fegyelmi eljárást kezdeményeznek?"

III. A Bíróság előtti eljárás

25. Észrevételeket terjesztett elő a magyar, a holland és a svéd kormány, valamint az Európai Bizottság.

IV. Elemzés

26. Elöljáróban meg kell jegyezni, hogy a magyar kormány vitatja a Bírósághoz előzetes döntéshozatalra előterjesztett valamennyi kérdés elfogadhatóságát, mégpedig azon okból, hogy nincs kapcsolat az értelmezni kért uniós jogi rendelkezések és az alapeljárás között, mivel az előterjesztett kérdéseket úgy fogalmazták meg, hogy azok nem relevánsak e jogvita megoldása szempontjából. Ez az általános jellegű kifogás a Bíróság releváns ítélkezési gyakorlata, különösen pedig a Miasto Łowicz ügyben hozott ítéletből eredő megszilárdult kifejeződése alapján differenciált választ igényel.

27. Ebben az ítéletben a Bíróság emlékeztetett arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a nemzeti bíróság által saját felelősségére meghatározott jogszabályi és ténybeli háttér alapján – amelynek helytállóságát a Bíróság nem vizsgálhatja – az uniós jog értelmezésére vonatkozóan előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint továbbá az EUMSZ 267. cikkel bevezetett eljárás a Bíróság és a nemzeti bíróságok közötti együttműködés eszköze, amelynek révén a Bíróság megadja számukra az uniós jog értelmezéséhez azokat a támpontokat, amelyek az általuk eldöntendő jogvita megoldásához szükségesek. Az előzetes döntéshozatali eljárás indoka ugyanis nem az általános vagy hipotetikus kérdésekről való véleménynyilvánítás, hanem az adott jogvita tényleges megoldásának szükségessége.[5]

28. Amint az magából az EUMSZ 267. cikk szövegéből kitűnik, a kért előzetes döntésnek „szükségesnek" kell lennie a kérdést előterjesztő bíróság által az előtte folyamatban lévő ügyben kialakítandó „ítélete meghozatalához". A Bíróság így több alkalommal emlékeztetett arra, hogy az EUMSZ 267. cikk szövegéből és rendszeréből az következik, hogy az előzetes döntéshozatali eljárás feltétele többek között a nemzeti bíróság előtt ténylegesen folyamatban lévő jogvita, amelynek keretében a nemzeti bíróságnak a Bíróság által az előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéletet tekintetbe vevő határozatot kell hoznia. A Bíróság feladata, hogy előzetes döntéshozatali eljárás keretében segítséget nyújtson a kérdést előterjesztő bíróságnak az előtte folyamatban lévő konkrét jogvita elbírálásában. Az ilyen eljárás keretében tehát az említett jogvitának és az értelmezni kért uniós jogi rendelkezéseknek kapcsolódniuk kell egymáshoz, hogy az értelmezés a kérdést előterjesztő bíróság által meghozandó határozat szempontjából objektíve szükséges legyen.[6]

[5] Miasto Łowicz ítélet (43. és 44. pont).

[6] Miasto Łowicz ítélet (45. és 46. pont).

29. A Miasto Łowicz ítéletből a következik, hogy ez a kapcsolat lehet közvetlen vagy közvetett. Közvetlen akkor, ha a nemzeti bíróságnak az alapjogvita érdemi elbírálása érdekében értelmezni kért uniós jogot kell alkalmaznia. Közvetett pedig akkor, amikor az előzetes döntéshozatali eljárásban hozott határozat az uniós jog olyan értelmezését biztosítja a kérdést előterjesztő bíróság számára, amely alapján akár uniós jogi, akár pedig nemzeti jogi eljárási kérdésekről dönthetnek azelőtt, hogy érdemi döntést hoznának az előttük folyamatban lévő jogvitákról.[7]

30. E pontosítások mellett úgy vélem, hogy a magyar kormány által felhozott elfogadhatatlansági kifogásra adandó válasz bizonyosan nemleges az első kérdés kapcsán, míg a második és a harmadik kérdés kapcsán igenlő, ezzel szemben a negyedik és az ötödik kérdés kapcsán adandó válasz árnyaltabb elemzést igényel. E tekintetben, ami a kérdések vizsgálatának sorrendjét illeti, álláspontom szerint elsődlegesen az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdést kell megvizsgálni, amely az előzetes döntéshozatalra utaló első határozatot követő nemzeti eljárásjogi fejleményeket ismerteti, vagyis konkrétabban azt, hogy a legfőbb ügyész a törvényesség érdekében jogorvoslatot jelentett be, a Kúria pedig ezt követően ítéletben megállapította, hogy e határozat törvénysértő. Ez a kérdés ugyanis az érvelés logikája szempontjából előzetes jellegűnek tűnik számomra abban az értelemben, hogy az előzetes döntéshozatal iránti eredeti kérelem elfogadhatóságát érinti.

A. A negyedik kérdésről

31. Negyedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EUMSZ 267. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az, hogy a legfelsőbb szintű nemzeti bírói fórum a tagállam joggyakorlatának egységesítését célzó eljárásban az alsóbb fokú bíróság előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező végzését – a végzésnek az alapeljárás felfüggesztését és az előzetes döntéshozatali eljárás folytatását illető jogi hatályát nem érintően – törvénysértőnek minősíti amiatt, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések nem szükségesek a jogvita eldöntése szempontjából, és a nemzeti jog uniós joggal való összeegyeztethetetlenségének megállapítására irányulnak. A kérdést előterjesztő bíróság továbbá azt kérdezi a Bíróságtól, hogy milyen következményekkel jár az e kérdésre adott igenlő vagy nemleges válasz az alapeljárás lefolytatása és a legfelsőbb szintű bíróság határozatának az uniós jog elsőbbségének elvére tekintettel való figyelembevétele szempontjából.

1. Az elfogadhatóságról

32. A magyar kormány az elfogadhatatlansági kifogásainak alátámasztására hangsúlyozza, hogy e kérdés nem releváns az alapügy kimenetele szempontjából, mivel a Kúria nem helyezte hatályon kívül az előzetes döntéshozatalra utaló és a büntetőeljárást felfüggesztő végzést, és nem is kötelezte a kérdést előterjesztő bíróságot e határozat visszavonására vagy módosítására. A bírósági eljárás lefolytatása tehát semmi esetre sem szakad meg, és a Bíróság végeredményben elfogadhatónak tekintheti a szóban forgó előzetes döntéshozatal iránti kérelmet.

[7] Lásd: Miasto Łowicz ítélet (49–51. pont). A 2020. június 25-i Ministerio Fiscal (Hatóság, amelyhez feltehetően nemzetközi védelem iránti kérelemmel fordulhatnak) ítéletben (C-36/20 PPU, EU:C:2020:495, 49. pont) pontosították, hogy valamely nemzeti bíróság által előterjesztett kérelem csak akkor utasítható el, ha a körülményekből kitűnik, hogy az EUMSZ 267. cikk szerinti eljárást eredeti céljától eltérő célra vették igénybe, és az valójában arra irányul, hogy a Bíróság fiktív jogvita kapcsán döntsön, vagy ha nyilvánvaló, hogy az uniós jog az ügy körülményeire sem közvetlenül, sem közvetetten nem alkalmazható.

33. Ez az érvelés véleményem szerint nem fogadható el, mivel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett szóban forgó kérdést az alapeljárás és az EUMSZ 267. cikk közötti közvetett, de tényleges kapcsolat miatt elfogadhatónak kell tekinteni. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdéssel és e rendelkezésnek a jelen ügyben kért értelmezésével ugyanis a kérdést előterjesztő bíróság nem az előtte folyamatban lévő és az uniós jog hatálya alá tartozó más kérdésekre is vonatkozó jogviták érdemével, hanem konkrétan egy általa a peres eljárást megelőzően eldöntendő, eljárási jellegű problémával kapcsolatban kér felvilágosítást, mivel az említett probléma azon feltételeket érinti, amelyek mellett az alapeljárást a Kúriának az előzetes döntéshozatalra utaló eredeti határozatot törvénysértőnek nyilvánító ítéletét követően folytatni kell. [8]

34. E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy a büntetőeljárási törvény 490. §-ának (1) bekezdése szerint „a bíróság az Európai Unió Bíróságának előzetes döntéshozatali eljárását az Európai Unió alapját képező szerződésekbe foglalt szabályok szerint hivatalból vagy indítványra kezdeményezheti”. E paragrafus (2) és (3) bekezdés értelmében a bíróság végzéssel határoz vagy az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezéséről és ezzel egyidejűleg az eljárást felfüggeszti, vagy pedig az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló indítvány elutasításáról. Miután a legfőbb ügyész a büntetőeljárási törvény 667. §-ának (1) bekezdése alapján a törvényesség érdekében jogorvoslatot jelentett be, a Kúria az előzetes döntéshozatalra utaló határozat jogszerűségét ugyanezen törvény 490. §-ára tekintettel felülvizsgálta.

35. A Kúria ítéletéből kitűnik, hogy ez utóbbi annak vizsgálatára összpontosított, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak volt-e oka arra, hogy előzetes döntéshozatalra kérdéseket terjesszen elő, ami pedig meghatározza a büntetőeljárás ezt követő felfüggesztésének jogszerűségét. Úgy értékelte, hogy az említett kérdések nem szükségesek a jogvita eldöntése szempontjából, mivel az ügyben valójában nem merültek fel, illetve az ügy tényállásával semmilyen összefüggést nem mutatnak, [9] és mivel az első kérdés két pontja valójában nem az uniós jog értelmezésére, hanem annak megállapítására irányul, hogy az irányadó magyar jog nem felel meg az uniós jognak. [10] A Kúria ebből azt a következtetést vonta le, hogy a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra utaló és a büntetőeljárást felfüggesztő végzésével megsértette a büntetőeljárási törvényt, konkrétan a büntetőeljárási törvény 490. §-ának rendelkezéseit. E körülmények között, bár az előzetes döntéshozatalra utaló eredeti végzést a Kúria nem helyezte hatályon kívül, azt a magyar jogrend tekintetében törvénysértőnek nyilvánította. [11]

36. A Kúria ezen határozatával szembesülve a kérdést előterjesztő bíróság előtt felmerült a kérdés, hogy több tényezőt is figyelembe véve hogyan kell eljárnia. Először is a büntetőeljárási törvény 491. §-a (1) bekezdésének a) pontjára hivatkozott, amely előírja, hogy a bíróság az eljárást folytatja, ha az eljárás felfüggesztésének oka megszűnt, ami abban az esetben is fennállhat, ha az említett ok – mint a jelen ügyben – törvénysértőnek minősült. A kérdést előterjesztő bíróság továbbá hangsúlyozta, hogy a jogállására és többek között a bírák értékelésére vonatkozó szabályzat rendelkezéseire tekintettel, alapvető kötelessége a törvények betartása és a felsőbb bíróság jogegység keretében kifejtett iránymutatásainak követése, ezért köteles elkerülni, hogy törvénysértő döntést hozzon. Végül, még ha a Kúria határozata nem is bír jogi kötőerővel, azt a

[8] Lásd ebben az értelemben: 2019. november 19-i A. K. és társai (A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának függetlensége) ítélet (C-585/18, C-624/18 és C-625/18, EU:C:2019:982, 99. pont).

[9] Lásd a Kúria ítéletének [61] és [70] pontját.

[10] Lásd a Kúria ítéletének [64] pontját.

[11] A Kúria az ítéletének [20] pontjában pontosította, hogy a törvényesség érdekében emelhető jogorvoslattal megoldhatóvá válik, hogy – az elvileg – törvénysértő bírósági határozat ne váljék kiküszöbölhetetlenné.

Kúriának a jogegység érdekében hozott elvi bírósági határozatokat is tartalmazó hivatalos lapjában tették közzé, és a kérdést előterjesztő bíróság attól csak az álláspontjának kifejezett indokolásával térhet el.

37. Meg kell jegyezni, hogy mivel a Kúria határozata deklaratív hatályú és a felek közötti helyzet nem változott, ez az előzetes döntéshozatalra utalást és az alapeljárásnak a Bíróság ítéletéig történő felfüggesztését nem érinti. A terhelt büntetőjogi felelősségére vonatkozó későbbi kérdés továbbra is teljes mértékben fennmarad, és azt a kérdést előterjesztő bíróság végső határozata fogja eldönteni, amely a Kúria jogerős határozata értelmében a magyar jogrendben törvénysértőnek minősülő, előzetes döntéshozatalra utaló eredeti végzésen alapul. Érdekességképpen megjegyzendő, hogy indokolásában [12] a Kúria rámutat arra, hogy az alsóbb fokú bíróságnak helyzete és hatalma van az eljárást megakasztani, ha ennek törvényben megkívánt feltételei megvalósultak, de ez „csak a jogszerű és alapos *érdemi* döntés meghozatalának érdekében történhet” (kiemelés tőlem). Ebből az indokolásból az következik, hogy a felfüggesztést elrendelő közbenső végzés törvénysértő jellege szükségszerűen érintheti a végleges érdemi határozat szabályszerűségét. Márpedig nem vitatott, hogy a büntetőjogi felelősségre vonatkozó érdemi határozat a nemzeti jogban rendes jogorvoslat tárgyát képezheti, nem is beszélve a legfőbb ügyész által a törvényesség érdekében bejelentett újabb jogorvoslat lehetőségéről.

38. Az előzetes döntéshozatalra utaló kiegészítő határozatból kitűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a Kúria határozatának az EUMSZ 267. cikkel való összeegyeztethetőségére vonatkozó kérdésre vonatkozóan a Bíróság által adott lehetséges válaszok alapján az alábbi lehetőségekkel szembesül:

– amennyiben a Kúria jogosult az alsóbb fokú bíróság előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését utóbb törvénysértőnek minősíteni, a bíróságnak folytatnia kell a büntetőeljárást, és a vádlott felelősségéről kizárólag a nemzeti eljárás figyelembevételével kell határoznia, mivel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első, második és harmadik kérdést úgy kellene tekinteni, hogy azok e szempontból egyáltalán nem relevánsak. [13]

– amennyiben a Kúria nem jogosult a fent említett végzést törvénysértőnek minősíteni, a kérdést előterjesztő bíróságnak a Bíróság ítéletében értelmezett uniós jogot kell alkalmaznia az alapügy érdemi elbírálása érdekében, és a Kúria ítéletét az uniós jog elsőbbségére hivatkozva figyelmen kívül kell hagynia.

39. A fenti megfontolásokra tekintettel, véleményem szerint a Bíróságnak a negyedik kérdésre adandó válasza biztosíthatná a kérdést előterjesztő bíróság számára az uniós jog – a jelen ügyben az EUMSZ 267. cikk – olyan értelmezését, amely alapján nemzeti jogi eljárási kérdésekről dönthetne azelőtt, hogy érdemi döntést hozna az előtte folyamatban lévő jogvitáról. [14] E kérdés tehát teljes mértékben elfogadható.

[12] Lásd a Kúria ítéletének [75] pontját.

[13] E tekintetben úgy tűnik számomra, hogy a 4. c) kérdés megfogalmazása nem elég egyértelmű ahhoz, hogy a Bíróság hasznos választ tudjon adni egy olyan előzetes döntéshozatali eljárásban, amelynek lefolytatását a Kúria ítélete nem érinti. Az említett kérdés megfogalmazásának, amely az időbeliség problémájára helyezi a hangsúlyt, csak akkor lenne értelme, ha az előzetes döntéshozatal iránti kiegészítő kérelmet a Bíróság elkülönítve és elsődlegesen bírálná el, ami nem lehetséges, mivel valamennyi kérdést egyetlen előzetes döntéshozatali eljárás keretébe foglalták össze, amellyel kapcsolatban a Bíróság egyetlen határozatot hoz. Másként fogalmazva, illetve a Bizottság és a holland kormány állításaival ellentétben, nem az a kérdés, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak meg kell-e várnia a Bíróság válaszát, úgy, hogy „ezalatt” nem folytatja a felfüggesztett nemzeti eljárást.

[14] Miasto Łowicz ítélet (51. pont).

2. Az ügy érdeméről

40. A Bíróság elé terjesztett iratokból kitűnik, hogy a magyar büntetőeljárási jog szerint, amennyiben nem áll rendelkezésre rendes jogorvoslati lehetőség az előzetes döntéshozatalra utaló és az alapeljárást felfüggesztő végzéssel szemben, e határozattal szemben rendkívüli jogorvoslat kezdeményezhető, a jelen esetben a legfőbb ügyész által a törvényesség érdekében – a Kúria előtt – bejelentett jogorvoslat, amelynek célja a nemzeti jog egységességének biztosítása. Az ez alapján eljáró legfelsőbb bíróság hatáskörrel rendelkezik arra, hogy a fent említett határozat törvénysértő jellegét megállapítsa, mindamellett hogy e megállapítás csak a jövőre nézve hatályos.

41. A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint az olyan bíróságot illetően, amelynek határozataival szemben a nemzeti jog értelmében jogorvoslatra van lehetőség, az EUMSZ 267. cikkel nem összeegyeztethetetlen az, hogy az ilyen bíróságoknak az előzetes döntéshozatal iránti kérelem Bíróság elé terjesztésére vonatkozó határozatával szemben a nemzeti jogban előírt rendes jogorvoslattal lehet élni. Mindazonáltal az ilyen jogorvoslat kimenetele nem korlátozhatja az említett bíróságnak az EUMSZ 267. cikkben biztosított azon hatáskörét, hogy a Bírósághoz forduljon, ha azt állapítja meg, hogy az előtte folyamatban lévő ügyben olyan, az uniós jog rendelkezéseinek értelmezésével összefüggő kérdések merülnek fel, amelyekről a Bíróságnak kell határoznia. A Bíróság ily módon megállapította, hogy e hatáskört nem teheti kérdésessé az azt lehetővé tévő nemzeti szabályozás alkalmazása, hogy a fellebbviteli bíróság a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra utaló végzést megváltoztassa, az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését mellőzze, és az e végzést meghozó bíróságot a felfüggesztett eljárás folytatására utasítsa.[15] Olyan esetben, amikor az ügy másodjára kerül az elsőfokú bíróság elé, miután az általa hozott ítéletet az utolsó fokon eljáró bíróság hatályon kívül helyezte, az említett elsőfokú bíróság az EUMSZ 267. cikk értelmében szabadon a Bírósághoz fordulhat annak ellenére, hogy a nemzeti jog szerint a bíróságokat köti a magasabb fokon eljáró bíróság jogi értékelése.

42. Meg kell állapítani, hogy e két megoldás nem releváns, mivel a Kúria ítélete nem helyezte hatályon kívül az előzetes döntéshozatalra utaló végzést, nem kötelezte a kérdést előterjesztő bíróságot annak visszavonására vagy módosítására, sem pedig a korábban felfüggesztett büntetőeljárás folytatására. A Kúria a törvénysértést állapított meg, anélkül hogy azt orvosolta volna. Annyi bizonyos, hogy e határozat elemzése nem fejeződhet be e megállapításnál és a rendelkező része egyetlen pontjánál, amelyet szükségszerűen az annak elválaszthatatlan részét képező indokolás fényében kell értelmezni.

43. Ezen ítéletben a Kúria elvégezte az előzetes döntéshozatalra utaló eredeti végzés jogszerűségi vizsgálatát a büntetőeljárási törvény 490. §-a alapján, amely az uniós jog által az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek kapcsán előírt követelmények nemzeti jogi, büntetőeljárási törvénybe foglalt „leképezésének” tekintendő.[16] Ezen egyetlen – a Bíróság hatáskörének tiszteletben tartása kapcsán kifejtett körültekintéshez társuló – előfeltevés alapján a Kúria az előzetes döntéshozatalra utaló eredeti végzés egyfajta elfogadhatósági vizsgálatát végezte el, annak meghatározása céljából, hogy az ügyben eljáró bíró által előterjesztett kérdésekre adandó válasz szükséges-e az ügy érdemi elbírálása szempontjából. Ez utóbbi elemzés alapján úgy ítélte meg, hogy az első kérdés valójában nem merülhetett fel, illetve hogy a második és a harmadik kérdés semmilyen kapcsolatban nem áll az üggyel. Még meglepőbb az első kérdés esetében a legfőbb ügyész indítványának megfelelően megállapított második jogszerűségi ok, vagyis az, hogy az valójában nem az uniós jog értelmezésére, hanem annak megállapítására irányul, hogy az

[15] 2008. december 16-i Cartesio ítélet (C-210/06, EU:C:2008:723, 89., 93., 95. és 98. pont); 1974. január 16-i Rheinmühlen-Düsseldorf ítélet (166/73, EU:C:1974:3).

[16] Lásd a Kúria ítéletének [47] és [66] pontját.

irányadó magyar jog nem felelt meg az uniós jog által védett alapelveknek. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések céljának értékeléséhez kötődő ezen ok a magyar legfelsőbb bíróság állandó ítélkezési gyakorlata végrehajtásának felel meg, azzal a – jelen esetben súlyosító – körülménnyel, hogy az elfogadott megoldás magára az előzetes döntéshozatalra utaló határozatra vonatkozik, nem pedig az ügy érdemében eljáró bíróságnak az előzetes döntéshozatal kezdeményezésére irányuló indítvány valamely részét elutasító végzésére.

44. Úgy tűnik számomra, hogy az ily módon indokolt ítélet sérti a kérdést előterjesztő bíróság azon lehetőségét, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel forduljon a Bírósághoz, és ebből következően sérti a Bíróság által értelmezett EUMSZ 267. cikket.

45. E tekintetben először is emlékeztetni kell arra, hogy az EUSZ 19. cikk értelmében a nemzeti bíróságok és a Bíróság feladata biztosítani az uniós jog teljes körű alkalmazását valamennyi tagállamban, valamint azoknak a jogoknak a bírói védelmét, amelyek a jogalanyokat e jog alapján megilletik. Konkrétabban, a bírósági rendszer ekképp felfogott sarokkövét az EUMSZ 267. cikkben szereplő előzetes döntéshozatali eljárás alkotja, amelynek – a bírák közötti párbeszédnek a Bíróság és a tagállami bíróságok közötti létrehozatalával – a célja az uniós jog értelmezése egységességének biztosítása, így lehetővé téve az uniós jog koherenciájának, teljes érvényesülésének és autonómiájának, valamint végső soron a Szerződésekkel létrehozott jog sajátos jellegének biztosítását.[17]

46. Az EUMSZ 267. cikk a lehető legszélesebb lehetőséget biztosítja a nemzeti bíróságok számára arra, hogy a Bírósághoz forduljanak, ha úgy ítélik meg, hogy az előttük folyamatban lévő ügyben az annak eldöntéséhez szükséges uniós jogi rendelkezések értelmezését vagy érvényességének megítélését igénylő kérdések merülnek fel. A nemzeti bíróság egyébként e lehetőséggel az eljárás bármely általa megfelelőnek tartott pillanatában élhet. Valamely jogszabályi jellegű vagy ítélkezési gyakorlatból eredő nemzeti jogi szabály tehát nem akadályozhatja meg a nemzeti bíróságot abban, hogy éljen az említett lehetőséggel, az ugyanis az EUMSZ 267. cikk által a nemzeti bíróságok és a Bíróság között létrehozott együttműködési rendszerből, valamint az e rendelkezés által a nemzeti bíróságokra ruházott, az uniós jog alkalmazásával összefüggő bírósági feladatkörből fakad.[18]

47. A bíróságok közötti, ily módon definiált párbeszéd nem egy olyan háromoldalú kapcsolatba illeszkedik, amelynek a Bíróságon és a kérdést előterjesztő bíróságon kívül más olyan bíróság is része lenne, amely az előzetes döntéshozatalra utalás relevanciájával és szükségességével kapcsolatban önálló értékelést adhatna, és ezt követően – e jellemzők hiánya okán – megállapíthatná annak törvénysértő jellegét.[19] Ez a helyzet ellentétben áll azzal, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem bíróságok közötti párbeszéden alapul, amelynek az előterjesztése teljes mértékben a nemzeti bíróságnak az említett kérelem helytállóságára és szükségességére vonatkozó mérlegelésétől függ.[20] Másképpen fogalmazva, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságának vizsgálata a Bíróság kizárólagos hatáskörébe tartozik.

[17] 2018. március 6-i Achmea ítélet (C-284/16, EU:C:2018:158, 36. és 37. pont).

[18] Miasto Łowicz ítélet (56. és 57. pont); 2016. április 5-i PFE ítélet (C-689/13, EU:C:2016:199, 34. pont).

[19] Az előzetes döntéshozatal iránti első kérelemre vonatkozó észrevételeinek 26. pontjában a magyar kormány nem vonakodik megjegyezni, hogy indokolt, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságának értékelése keretében a Bíróság „figyelemmel legyen a Kúria […] által megfogalmazott álláspontra”, mivel ez utóbbi kifejezetten állást foglalt az említett kérdések relevanciájáról.

[20] Lásd ebben az értelemben: 2008. december 16-i Cartesio ítélet (C-210/06, EU:C:2008:723, 91. és 96. pont); 2014. február 27-i Pohotovosť ítélet (C-470/12, EU:C:2014:101, 31. pont). Amint arra Poiares Maduro főtanácsnok a Cartesio ügyre vonatkozó indítványában (C-210/06, EU:C:2008:294) megjegyezte, „az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések révén a nemzeti bíróság [az uniós] jogról folytatott eszmecsere részesévé válik, anélkül hogy bármely más nemzeti hatalomtól vagy a bírósági szervezettől függne. A Szerződésnek nem célja, hogy ezt a párbeszédet bármely más nemzeti bíróság szűrőjén keresztül folytassák, bármilyen legyen is az adott állam bírósági hierarchiája”.

48. Másodszor, az uniós jog hatékonyságát ugyanis veszélyeztetné az, ha a legfelsőbb nemzeti bírósághoz benyújtott kereset kimenetele meggátolná az uniós jog által szabályozott jogvitával kapcsolatban eljáró nemzeti bíróságot abban, hogy éljen az EUMSZ 267. cikkben részére biztosított azon lehetőséggel, hogy az uniós jog értelmezésével vagy érvényességével kapcsolatos kérdéseket terjesszen a Bíróság elé azzal a céllal, hogy dönthessen arra vonatkozóan, hogy valamely nemzeti szabály azzal összeegyeztethető-e vagy sem.[21] Úgy tűnik számomra, hogy valóban ez a helyzet áll fenn a Kúria ítélete kapcsán, amelyben a vonatkozó ítélkezési gyakorlatnak megfelelően sor került az előzetes döntéshozatal érdekében a Bíróság elé terjesztett kérdések céljának vizsgálatára, a nemzeti jogszabályok uniós joggal való összeegyeztethetősége vizsgálatának elkerülése végett. Az ilyen bírósági gyakorlat azzal a veszéllyel járhat, hogy a belső jog uniós joggal való összeegyeztethetőségét illetően kétségeket tápláló nemzeti bíróság inkább tartózkodik attól, hogy kérdéseket terjesszen a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra, azt elkerülendő, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló és a büntetőeljárást felfüggesztő végzést törvénysértővé nyilvánítsák, ami befolyásolhatja a meghozandó érdemi döntés érvényességét.[22]

49. Harmadszor, az állandó ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy a Bíróság által az előzetes döntéshozatali eljárás során hozott ítélet az alapügy elbírálásánál a nemzeti bíróságra nézve kötelező erejű a szóban forgó uniós intézmények jogi aktusainak értelmezését vagy érvényességét illetően.[23] Az első vagy végső fokon eljáró bíróságnak – miután a Bíróságtól választ kapott az uniós jog értelmezésével kapcsolatban általa előterjesztett kérdésre – meg kell tennie mindazt, ami az uniós jog ezen értelmezésének érvényre juttatásához szükséges.[24] Az EUMSZ 267. cikk megköveteli, hogy a kérdést előterjesztő bíróság az uniós jog Bíróság által adott értelmezésének teljes érvényesülését biztosítsa.[25] A jelen ügy vonatkozásában úgy tűnik számomra, hogy a legfelsőbb nemzeti bíróságnak az elvi döntéseket tartalmazó gyűjteményben közzétett olyan ítélete, amely az alapjogvitát eldöntő – az uniós jog kért értelmezését illetően a Bíróság által adott válasznak megfelelő – érdemi határozatot megelőző, előzetes döntéshozatalra utaló végzés törvénysértő jellegét a nemzeti jogrend vonatkozásában jogerősen megállapítja, hátráltathatja a kérdést előterjesztő bíróságot e kötelezettség teljesítésében.

50. Úgy tűnik tehát, hogy a Kúria ítélete kérdésessé teheti a Bíróság és a nemzeti bíróságok között az EUMSZ 267. cikkel létrehozott együttműködési rendszer alapvető jellemzőit, valamint az uniós jognak a belső jogrendben fennálló elsőbbségét.

51. Hozzá kell tenni végül, hogy a Bíróság már kimondta, hogy az uniós jogi rendelkezéseket – hatáskörének keretei között – alkalmazni hivatott nemzeti bíróság köteles biztosítani e normák teljes érvényesülését, szükség esetén – saját hatáskörénél fogva – eltekintve a nemzeti jogszabályok közösségi joggal ellentétes rendelkezéseinek alkalmazásától, utólagosan is. Az EUMSZ 267. cikk szerinti eljárás végrehajtását akadályozó nemzeti jogi rendelkezés alkalmazását mellőzni kell, anélkül hogy az érintett bíróságnak kérnie kellene vagy meg kellene várnia e rendelkezés jogalkotói vagy bármilyen egyéb alkotmányos úton történő megsemmisítését.[26] Az uniós jog természetében rejlő követelményekkel ugyanis összeegyeztethetetlen valamely nemzeti jogrendszer minden olyan rendelkezése, illetve minden olyan jogalkotási, közigazgatási vagy bírósági gyakorlat, amely csökkentené az uniós jog hatékonyságát azáltal, hogy megfosztja az e jog alkalmazására hatáskörrel rendelkező bíróságot azon jogtól, hogy már az alkalmazás

[21] Lásd: 2010. június 22-i Melki és Abdeli ítélet (C-188/10 és C-189/10, EU:C:2010:363, 45. pont).

[22] Lásd ebben az értelemben: 2016. július 5-i Ognyanov ítélet (C-614/14, EU:C:2016:514, 25. pont).

[23] Lásd: 2010. október 5-i Elchinov ítélet (C-173/09, EU:C:2010:581, 29. pont).

[24] Lásd ebben az értelemben: 2016. április 5-i PFE ítélet (C-689/13, EU:C:2016:199, 42. pont).

[25] Lásd: 2016. július 5-i Ognyanov ítélet (C-614/14, EU:C:2016:514, 28. pont).

[26] A. B. és társai (A legfelsőbb bíróság bírásinak kinevezése – Jogorvoslat) ítélet (C-824/18, EU:C:2021:153, 141. pont).

időpontjában minden szükséges lépést megtehessen annak érdekében, hogy az uniós normák teljes hatékonyságának esetleges akadályát képező nemzeti jogszabályi rendelkezéseket félretegye. [27]

52. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a negyedik kérdésre azt a választ adja, hogy amennyiben a nemzeti jogi rendelkezések értelmében jogegységesítésre irányuló rendkívüli jogorvoslattal lehet élni az előzetes döntéshozatalra utaló végzéssel szemben, az EUMSZ 267. cikket úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az azt lehetővé tévő szabályozás alkalmazása, hogy a legfelsőbb bíróság – a végzésnek az alapeljárás felfüggesztését és az előzetes döntéshozatali eljárás folytatását illető jogi hatályát nem érintően – megállapítsa e végzés törvénysértő jellegét amiatt, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések nem szükségesek a jogvita eldöntése szempontjából, és a nemzeti jog uniós joggal való összeegyeztethetetlenségének megállapítására irányulnak. Az uniós jog elsőbbsége arra kötelezi a kérdést előterjesztő bíróságot, hogy e szabályokat és az azok érvényesülését biztosító bírósági határozatokat mellőzze.

B. Az első kérdésről

1. Az elfogadhatóságról

53. A nemzeti bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről való határozathozatalt a Bíróság csak abban az esetben tagadhatja meg, ha nyilvánvaló, hogy az uniós jogszabály kért értelmezése nem függ össze az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával, illetve ha a szóban forgó probléma hipotetikus jellegű, vagy a Bíróság nem rendelkezik azon ténybeli és jogi elemek ismeretével, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a feltett kérdésekre hasznos választ adjon. [28]

54. Márpedig a jelen ügyben a Bíróság elé terjesztett iratokból nem tűnik ki egyértelműen, hogy a jelen helyzet a fentiek valamelyikének megfelelne. Éppen ellenkezőleg, jelenleg a kérdést előterjesztő bíróság előtt a törökországi születésű svéd állampolgár IS ellen a távollétében lefolytatott büntetőeljárás van folyamatban lőfegyverrel és lőszerrel visszaélés vétsége miatt, amelynek nyomozati szakaszában a rendőrség tolmács jelenlétében kihallgatta az érintettet, aki lefordította számára a jogokról szóló tájékoztatást és az ellene felhozott gyanúsítást. Meg kell állapítani, hogy az alapeljárás érdemben kapcsolódik az uniós joghoz, különösen pedig a 2010/64 irányelvnek, illetve a 2012/13 irányelvnek az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdéssel érintett rendelkezéseihez, és hogy ezért a kérdést előterjesztő bíróságnak alkalmaznia kell az uniós jogot ahhoz, hogy az említett jogvitára vonatkozó érdemi megoldást tisztázzák.

55. A magyar kormány állításai nem tehetik kérdésessé ezt a megállapítást és az abból következően az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés elfogadhatóságát. Így az alapügy ténybeli és jogi értékelésének állítólagos egyszerűségére, valamint az uniós jog értelmezése szükségességének annak okán fennálló hiányára vonatkozó megfontolások, hogy az IS ellen folytatott eljárás iratanyaga nem tárt fel egyetlen olyan tényezőt sem, amely kétségbe vonhatná a tolmácsolás megfelelő minőségét, nem relevánsak. E tekintetben elegendő arra emlékeztetni, hogy a nemzeti bíróságok a lehető legszélesebb körű lehetőséggel rendelkeznek arra, hogy a

[27] Lásd: 2010. június 22-i Melki és Abdeli ítélet (C-188/10 és C-189/10, EU:C:2010:363, 43. és 44. pont); 2016. április 5-i PFE ítélet (C-689/13, EU:C:2016:199, 40. és 41. pont).

[28] Lásd: 2019. november 19-i A. K. és társai (A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának függetlensége) ítélet (C-585/18, C-624/18 és C-625/18, EU:C:2019:982, 97. és 98. pont).

Bírósághoz forduljanak, ha azt állapítják meg, hogy az előttük folyamatban lévő ügyben az uniós jog valamely rendelkezésének értelmezésére vagy érvényességére vonatkozó, a Bíróság döntését igénylő kérdés merül fel.[29] Másképpen fogalmazva, még ha feltételezzük is, hogy az első kérdésre adandó válasz teljesen egyértelmű, ez a körülmény nem akadályozhatja meg a nemzeti bíróságot abban, hogy a Bíróság elé kérdést terjesszen előzetes döntéshozatal céljából, és nem is eredményezheti az ily módon előterjesztett kérdés elfogadhatatlanságát.

2. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés hatályáról/terjedelméről és átfogalmazásáról

56. Emlékeztetni kell arra, hogy a nemzeti bíróságok és a Bíróság között az EUMSZ 267. cikkel bevezetett együttműködési eljárásban a Bíróság kötelessége, hogy a nemzeti bíróság részére olyan hasznos választ adjon, amely lehetővé teszi számára az előtte folyamatban lévő ügy elbírálását. Ebből a szempontból adott esetben a Bíróságnak át kell fogalmaznia az elé terjesztett kérdéseket. A Bíróság feladata ugyanis az uniós jog minden olyan rendelkezésének értelmezése, amelyre a nemzeti bíróságoknak az eléjük terjesztett jogviták eldöntése érdekében szükségük van, még akkor is, ha e bíróságok az általuk feltett kérdésekben nem jelölik meg kifejezetten ezeket a rendelkezéseket. Következésképpen, még ha a kérdést előterjesztő bíróság formálisan az uniós jog bizonyos rendelkezéseinek értelmezésére korlátozta is kérdéseit, e körülmény nem képezi akadályát annak, hogy a Bíróság a nemzeti bíróság részére az uniós jognak az előtte folyamatban lévő ügy elbírálásához hasznos, valamennyi értelmezési szempontját megadja, függetlenül attól, hogy a nemzeti bíróság kérdései megfogalmazásában utalt-e azokra, vagy sem. E tekintetben a Bíróságnak kell a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információk összessége, különösen pedig az előzetes döntéshozatalra utalás indokolása alapján meghatározni az uniós jog azon rendelkezéseit, amelyeknek az értelmezése a per tárgyára figyelemmel szükséges.[30]

57. A kérdés két részének megfogalmazását figyelembe véve a kérdést előterjesztő bíróság a 2010/64 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének (első rész), valamint a 2012/13 irányelv 4. cikke (5) bekezdésének és 6. cikke (1) bekezdésének, beleértve egyúttal az EUSZ 6. cikk (1) bekezdését is (második rész), értelmezését kéri a Bíróságtól.

58. Az alapeljárás alapját képező tényállásra tekintettel, valamint annak érdekében, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre hasznos és a lehető legteljesebb körű választ lehessen adni, az előterjesztett kérdés vizsgálata nem korlátozódhat kizárólag a kérdést előterjesztő bíróság által kifejezetten hivatkozott szempontokra. Ki kell terjeszteni annak hatályát, figyelembe véve a 2010/64 irányelv és a 2012/13 irányelv több más rendelkezését, valamint a 2016/343 irányelvet és a Charta 47. cikkét. Ennélfogva a kérdés két részének az alábbiak szerinti átfogalmazását javaslom:

– úgy kell-e értelmezni a 2010/64 irányelv 2., 3. és 5. cikkét, hogy azok arra kötelezik a tagállamokat, hogy biztosítsák a büntetőeljárás nyelvét nem beszélő, illetve nem értő gyanúsítottak vagy vádlottak számára a tisztességes eljárás biztosítása szempontjából megfelelő minőségű tolmácsoláshoz való jogot, a megfelelő képesítéssel rendelkező független fordítók és tolmácsok nyilvántartásának létrehozása és/vagy a tolmácsolás minőségének bírósági ellenőrzése révén?

– úgy kell-e értelmezni a 2010/64, a 2012/13 és a 2016/343 irányelv, valamint a Charta 47. cikkének együttesen értelmezett rendelkezéseit, hogy azokkal ellentétes az, ha a

[29] 2014. szeptember 11-i A ítélet (C-112/13, EU:C:2014:2195, 35. pont).

[30] 2019. június 13-i Moro ítélet (C-646/17, EU:C:2019:489, 39. és 40. pont).

büntetőeljárás nyelvét nem beszélő, illetve nem értő vádlott távollétében folytatják le az eljárást, amellyel kapcsolatban a tolmácsolás megfelelő minőségének hiányában nem lehet megállapítani, hogy a nyomozás során megtörtént-e a gyanúsítással vagy a váddal kapcsolatos tájékoztatás?

3. Az ügy érdeméről

59. Az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2020/584/IB tanácsi kerethatározat (HL 2002. L 190., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 34. o.) elfogadása óta a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés fokozatosan olyan jogi eszközöket hozott létre, amelyek összehangolt alkalmazása arra irányul, hogy erősítse a tagállamok között az egymás nemzeti jogrendjeibe vetett bizalmat annak érdekében, hogy biztosítsa a büntetőügyekben hozott ítéletek Unión belüli elismerését és végrehajtását, hogy ezáltal elkerülhető legyen a bűncselekmények elkövetőinek büntetlensége. [31]

60. A 2010/64, a 2012/13 és a 2016/343 irányelv a Tanács által 2009-ben elfogadott – az Európai Tanács által üdvözölt és a stockholmi program szerves részét képezőnek nyilvánított –, a büntetőeljárásokban a gyanúsítottak és a vádlottak eljárási jogainak megerősítését célzó ütemtervben kifejtett intézkedések közé tartozik. [32] Mindezek a másodlagos jogi normák a büntetőeljárásokban a gyanúsítottak és a vádlottak eljárási jogainak megerősítésére irányulnak, a tisztességes eljáráshoz való joguk biztosítása céljából, és ennek érdekében, a preambulumbekezdéseiknek megfelelően, különösen a Charta 6., 47. és 48. cikkében meghatározott jogokat veszik alapul. Az említett irányelvek hatálya egyébiránt szinte azonos módon kerül meghatározásra, annak érdekében, hogy a büntetőeljárást teljes terjedelmében átfogja, attól a pillanattól, amikor valamely tagállam illetékes hatóságai az érintett személy tudomására hozzák azt, hogy bűncselekmény elkövetésével gyanúsítják vagy vádolják, egészen az eljárás befejezéséig, ami annak a kérdésnek a végleges eldöntését jelenti, hogy az érintett személy elkövette-e a bűncselekményt. [33] A 2010/64, a 2012/13 és a 2016/343 irányelv együttes megközelítése és értelmezése szükséges véleményem szerint az előterjesztett kérdés megválaszolásához.

a) A kérdés első részéről

61. A kérdést előterjesztő bíróság a 2010/64 irányelv által előírt megfelelő minőségű tolmácsoláshoz való jogra vonatkozóan annak biztosításával és ellenőrzésével kapcsolatban tesz fel kérdést.

[31] Lásd: 2019. december 12-i Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg és Openbaar Ministerie (Lyoni és tours-i ügyész) ítélet (C-566/19 PPU és C-626/19 PPU, EU:C:2019:1077, 43. pont).

[32] A büntetőeljárásokban a gyanúsítottak és a vádlottak eljárási jogainak megerősítését célzó ütemtervről szóló, 2009. november 30-i tanácsi állásfoglalás (HL 2009. C 295., 1. o.) és a stockholmi program – a polgárokat szolgáló és védő, nyitott és biztonságos Európa, 2.4. pont (HL 2010. C 115., 1. o.).

[33] Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy az alapügyben az IS elleni büntetőeljárás nyomozati szakasszal indult, amelynek keretében az őrizet során a rendőrség tolmács segítségével hallgatta ki, mivel nem beszéli és érti az adott eljárás nyelvét, továbbá hogy az adott bűncselekmény elkövetésében való bűnösségének megállapítására vonatkozóan még nem hoztak végleges határozatot. E körülmények között meg kell állapítani, hogy a 2010/64, a 2012/13 és a 2016/343 irányelv alkalmazandó az érintett személyre és e nemzeti eljárásra.

62. A 2010/64 irányelv (17) preambulumbekezdése szerint az irányelvben foglalt közös minimumszabályoknak biztosítaniuk kell a költségmentes és „kielégítő” nyelvi segítségnyújtást, lehetővé téve a büntetőeljárás nyelvét nem beszélő vagy nem értő gyanúsítottak vagy vádlottak számára a védelemhez való joguk teljes körű gyakorlását, továbbá biztosítaniuk kell a tisztességes eljárást. A 2010/64 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése rögzíti a különösen a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogot. A 2010/64 irányelv 2. cikkében előírt tolmácsoláshoz való jog tárgya a gyanúsítottak vagy vádlottak és a nyomozó hatóságok, az igazságügyi hatóságok, illetve adott esetben a jogi képviselő közötti szóbeli kommunikáció tolmács általi fordítása. Másképpen fogalmazva az eljárás tisztességes jellegének garantálása érdekében, és hogy az érintett személy gyakorolhassa a védelemhez való jogát, e rendelkezés biztosítja azt, hogy ha e személynek saját magának kell szóbeli nyilatkozatokat tennie többek között valamely büntetőeljárás során, akár közvetlenül az illetékes igazságügyi hatóságok előtt, akár a jogi képviselője felé, ezt olyan nyelven tehesse meg, amelyet beszél és ért. A 2010/64 irányelv 3. cikke szabályozza az illetékes hatóságok által az eljárás nyelvén megszövegezett egyes lényeges iratok, nevezetesen és nem kimerítő jelleggel a szabadságelvonásról szóló határozatok, a vád, illetőleg a vádirat, és bármely ítélet fordításához való jogot. [34]

63. Ezenkívül a 2010/64 irányelv 2. cikkének (8) bekezdésével és 3. cikkének (9) bekezdésével összefüggésben értelmezett 5. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a tagállamok kötelesek intézkedéseket hozni annak biztosítása érdekében, hogy a tolmácsolás és a fordítás megfeleljen az eljárás tisztességes jellegének biztosítása szempontjából megkövetelt minőségnek, ami azt jelenti, hogy ezen tolmácsolásnak vagy fordításnak elégségesnek kell lennie ahhoz, hogy a gyanúsítottak vagy a vádlottak megismerhessék az ellenük indított ügyet, és képesek legyenek gyakorolni védelemhez való jogukat.

64. Bár a 2010/64 irányelv egyértelműen meghatározott, konkrét eredménykötelezettséget ír elő a tagállamok számára a tolmácsolás és fordítás minőségét illetően, nyilvánvalóan mérlegelési mozgásteret hagy a tagállamok számára az irányelv végrehajtásának részletszabályait illetően. Így az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban szereplő értékeléssel ellentétben a 2010/64 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének – és a „törekednek” ige használatának – egyszerű szó szerinti értelmezéséből kitűnik, hogy a megfelelő képesítéssel rendelkező független fordítók és tolmácsok nyilvántartásának létrehozása egyáltalán nem kötelező jellegű. Az ilyen nyilvántartás léte vagy – a magyar kormány nyilatkozatai szerint Magyarországot is érintő – hiánya tehát önmagában nem döntő jelentőségű a tagállamokat terhelő, a jelen indítvány előző pontjában említett kötelezettség tiszteletben tartása vagy megsértése szempontjából.

65. Továbbra is igaz, hogy a megfelelő nyelvi segítségnyújtáshoz való jog hatékonyságának biztosítása érdekében a 2010/64 irányelv arra kötelezi a tagállamokat, hogy a nemzeti jog által előírt eljárások keretében biztosítsák a tolmácsolás és fordítás minőségének ellenőrzését. Ezen irányelv 2. cikkének (5) bekezdése és 3. cikkének (5) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a gyanúsítottaknak vagy a vádlottaknak – azon túl, hogy joguk van megtámadni a tolmácsolás vagy a dokumentumok lefordításának szükségtelenségét megállapító határozatot –, amennyiben e szolgáltatásokat felkínálták, lehetőségük legyen panaszt tenni, ha a tolmácsolás vagy a fordítás minősége, amennyiben azt biztosították, nem elégséges a tisztességes eljárás biztosításához. Itt is meg kell jegyezni, hogy a 2010/64 irányelv az ellenőrzés kezdeményezésén kívül nem határozza

[34] Lásd ebben az értelemben: 2015. október 15-i Covaci ítélet (C-216/14, EU:C:2015:686, 33., 40., 44. és 45. pont).

meg a panasztétel részletszabályait. A 2010/64 irányelv (24) és (25) preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett fent említett cikkeiből következik, hogy e megtámadási jog nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy külön panasztételi eljárást vagy mechanizmust írjanak elő.

66. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság az első kérdés első részére azt a választ adja, hogy a 2010/64 irányelv 2., 3. és 5. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azok arra kötelezik a tagállamokat, hogy biztosítsák a büntetőeljárás nyelvét nem beszélő, illetve nem értő gyanúsítottak vagy vádlottak számára a panasztétel lehetőségét, ha a tolmácsolás minősége nem elégséges ahhoz, hogy megismerhessék az ellenük indított ügyet, és képesek legyenek gyakorolni védelemhez való jogukat. A 2010/64 irányelv 5. cikkének (2) bekezdése nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy létrehozzák a megfelelő képesítéssel rendelkező független fordítók és tolmácsok nyilvántartását.

b) A kérdés második részéről

67. A kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy milyen következményekkel jár a terhelt távollétében folytatott büntetőeljárás lefolytatására nézve a vádlott tájékoztatáshoz való jogának megsértése, amennyiben a tolmácsolás megfelelő minőségének hiányában nem lehet a terhelt tájékoztatásának megtörténtét megállapítani az ellene felhozott gyanúsítás, illetve vád tárgyát illetően. Ez a kérdés véleményem szerint a védelemhez való jog tiszteletben tartása és az eljárás tisztességes jellege értékelésének körébe tartozik, amely szükségszerűen kapcsolódik a kérdésben hivatkozott, a 2012/13 irányelvben kifejezetten előírt jogokhoz, és a 2016/343 irányelvre is vonatkozik.

68. Jóllehet a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak megállapítása, hogy az alapügyben tiszteletben tartották-e a 2012/13 irányelv rendelkezéseit, és hogy ezzel összefüggésben mely egyedi intézkedéseket kell adott esetben elfogadni, ugyanakkor a Bíróság feladata, hogy meghatározza a nemzeti bíróság számára az ilyen értékelésre vonatkozó objektív tényezőket. [35]

69. A 2012/13 irányelv (10) és (14) preambulumbekezdéséből az következik, hogy ezen irányelv arra irányul, hogy a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogra vonatkozó közös minimumszabályok megállapításával erősítse a tagállamok egymás büntető igazságszolgáltatási rendszerébe vetett kölcsönös bizalmát. A 2012/13 irányelv 1. cikke egyértelműen előírja, hogy ez az irányelv a gyanúsítottaknak és a vádlottaknak a büntetőeljárás során az őket megillető jogokra és az ellenük szóló vádra vonatkozó tájékoztatáshoz való jogával kapcsolatos szabályokat állapítja meg. [36] A 2012/13 irányelv 3. és 6. cikkének együttes értelmezése megerősíti, hogy az 1. cikkében említett jog legalább két különböző jogra vonatkozik. [37]

70. Egyfelől, a gyanúsítottakat és a vádlottakat ezen irányelv 3. cikkének megfelelően tájékoztatni kell legalább bizonyos eljárási jogokról, amelyekről e rendelkezés a következőket tartalmazó listát állít fel: ügyvéd igénybevételének joga, térítésmentes jogi tanácsadásra való jogosultság, és igénybevételének feltételei, a vádra vonatkozó tájékoztatáshoz való jog, a tolmácsoláshoz és

[35] 2018. június 5-i Kolev és társai ítélet (C-612/15, EU:C:2018:392, 81. pont).

[36] A 2012/13 irányelv, amely a büntetőeljárásban a gyanúsítottak és a vádlottak tájékoztatáshoz való jogának szabályozására irányul, szorosan kapcsolódik a 2010/64 irányelvhez, amely a szóban forgó büntetőeljárás nyelvét nem beszélő vagy nem értő ugyanezen személyek számára biztosítja a tolmácsoláshoz és a közölt információk lefordításához való jogot. Amint azt a 2012/13 irányelv (25) preambulumbekezdése kifejezetten megemlíti, a gyanúsítottak vagy a vádlottak ezen irányelv értelmében történő tájékoztatása során, az érintett személyeknek szükség esetén egy általuk értett nyelven fordítást vagy tolmácsolást kell biztosítani a 2010/64/EU irányelv szerinti szabályoknak megfelelően.

[37] Lásd ebben az értelemben: 2019. június 13-i Moro ítélet (C-646/17, EU:C:2019:489, 34., 42. és 43. pont).

fordításhoz való jog, valamint a hallgatáshoz való jog.[38] Amennyiben a gyanúsítottakat vagy a vádlottakat őrizetbe veszik, illetve fogva tartják, a 2012/13 irányelv 4. cikke annak biztosítására kötelezi a tagállamokat, hogy kézhez kapják – többek között a fent említett eljárási jogokról szóló – írásbeli tájékoztatót. Ezen irányelv 4. cikkének (5) bekezdése előírja, hogy az érintett személyek e tájékoztatót az általuk értett nyelven kapják meg, és ha az nem áll rendelkezésre, a gyanúsítottakat és a vádlottakat az általuk értett nyelven szóban tájékoztatják a jogaikról.

71. Másfelől az említett irányelv 6. cikke a váddal kapcsolatos tájékoztatáshoz való jogra vonatkozó szabályokat határozza meg. A 2012/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése arra a szabályra vonatkozik, amely szerint a gyanúsítottakat vagy a vádlottakat az eljárás tisztességességének megóvása és a védelemhez való jog eredményes gyakorlásának lehetővé tétele érdekében haladéktalanul és kellő részletességgel tájékoztatni kell a bűncselekményről, amelynek elkövetésével gyanúsítják vagy vádolják őket. E cikk (2) bekezdése kifejezetten az őrizetbe vett vagy fogva tartott gyanúsítottakra és vádlottakra vonatkozik, akiket tájékoztatni kell az őrizetbe vételük vagy fogva tartásuk okairól, beleértve a bűncselekményt is, amelynek elkövetésével gyanúsítják vagy vádolják őket. Egyébiránt az említett cikk (3) bekezdése szerint legkésőbb a vádirat bírósághoz való benyújtásakor a vádra vonatkozóan részletes tájékoztatást kell nyújtani, többek között a bűncselekmény jellegéről és jogi minősítéséről, valamint a vádlott szerepének jellegéről.

72. A 2012/13 irányelv 8. cikkének (2) bekezdése a tájékoztatáshoz való jog tényleges érvényesülésének biztosítása érdekében előírja, hogy a gyanúsítottaknak és a vádlottaknak, illetve ügyvédjüknek joga kell legyen ahhoz, hogy a nemzeti jog eljárásaival összhangban jogorvoslattal élhessenek, ha az illetékes hatóságok elmulasztják vagy megtagadják az ezen irányelv szerinti tájékoztatást.

73. Ezen a ponton megjegyzem, hogy a kérdést előterjesztő bíróság, bár a kérdés második részében a 2012/13 irányelv 4. cikkének (5) bekezdését és 6. cikkének (1) bekezdését említi, olyan helyzetre hivatkozik, amelyben a tolmácsolás megfelelő minőségének hiányában nem állapítható meg, hogy a terheltet, akit a nyomozati szakban svéd tolmács jelenlétében hallgattak ki, szóban tájékoztatták-e az ellene felhozott gyanúsításról vagy vádról. Úgy tűnik számomra, hogy az alapügyet jellemző ezen körülmények miatt a kérdést előterjesztő bíróságnak adandó válasz szempontjából a 2012/13 irányelv 6. cikke a releváns rendelkezés.

74. Mi a helyzet akkor, ha a vádlottal szemben, akivel a nyomozati szakban tolmács – nem megfelelőnek vélt – segítségével közölték a tényállást, a távollétében folytatják le a büntetőeljárást?

75. Amint az a 2016/343 irányelv 1. cikkéből és (9) preambulumbekezdéséből kitűnik, ezen irányelv célja a büntetőeljárásokban az ártatlanság vélelmének egyes vonatkozásaira és a tárgyaláson való jelenlét jogára vonatkozó közös minimumszabályok megállapítása. Az említett irányelv 8. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy a tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottaknak és a vádlottaknak joguk van a tárgyaláson jelen lenni. Ugyanezen irányelv (35) preambulumbekezdése pontosítja, hogy a gyanúsítottnak vagy a vádlottnak a tárgyaláson való jelenléthez való joga nem abszolút jellegű, és hogy bizonyos körülmények között a gyanúsítottnak vagy a vádlottnak lehetőséget kell biztosítani arra, hogy erről kifejezetten vagy hallgatólagosan, de egyértelműen lemondhasson. Így a 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) bekezdése kimondja, hogy a tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy a gyanúsított vagy a

[38] A 2019. szeptember 19-i Rayonna prokuratura Lom ítéletben (C-467/18, EU:C:2019:765), a Bíróság pontosította, hogy a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személyeket a lehető leghamarabb – de legkésőbb az első hivatalos, rendőrség általi kikérdezésük előtt – tájékoztatni kell a jogaikról azon időpontot követően, hogy a velük kapcsolatos gyanú – a sürgősségtől eltérő összefüggésben – indokolja, hogy a hatáskörrel rendelkező hatóságok kényszerintézkedések útján korlátozzák a szabadságukat.

vádlott bűnösségét vagy ártatlanságát megállapító határozatot eredményező tárgyalás megtartható az érintett személy távollétében, feltéve hogy az e rendelkezés a) pontjának megfelelően a gyanúsítottat vagy a vádlottat kellő időben tájékoztatták a tárgyalásról és a tárgyaláson való meg nem jelenés következményeiről, vagy ha az említett rendelkezés b) pontjának megfelelően a tárgyalásról értesített gyanúsítottat vagy vádlottat az általa meghatalmazott vagy az állam által kirendelt védő képviseli.[39]

76. A 2016/343 irányelv 8. cikke (2) bekezdésének b) pontjából az következik tehát, hogy a vádlott távollétében is lehet ítéletet hozni, ha a tárgyalás megtartásáról előzetesen tájékoztatták, és ha az általa választott vagy az állam által kirendelt ügyvéd képviseli. E tekintetben a Bírósághoz benyújtott iratok szerint IS, akinek az idézése „nem kereste” jelzéssel érkezett vissza, nem jelent meg a 2018. november 27-i előkészítő ülésen, és mivel az ügyészség pénzbüntetés kiszabását indítványozta, a kérdést előterjesztő bíróságnak a nemzeti jog értelmében a terhelt távollétében kell lefolytatnia az eljárást, majd pedig határoznia a jelen nem lévő, de az állam által kirendelt ügyvéd által képviselt terhelt bűnösségéről.

77. Amennyiben a terhelt távollétében hozott ítélet feltételei teljesülnek, amelynek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata,[40] a 2016/343 irányelv egyetlen rendelkezése sem tiltja, hogy az ügyvéd, amint azt a fent hivatkozott 2012/13 irányelv 8. cikkének (2) bekezdése kifejezetten kimondja, a hatáskörrel rendelkező bíróság előtt vitassa, hogy a tájékoztatáshoz való jogot, konkrétan pedig ezen irányelv 6. cikkét a büntetőeljárásban miként alkalmazták.[41] Valamely aktus, vagy adott esetben az egész eljárás szabályszerűségének vitatása érdekében a vádlott ügyvédje jogorvoslattal élhet a terhelt távollétében határozni hivatott, hatáskörrel rendelkező bíróság előtt.

78. E jogorvoslat alapja lehet a gyanúsított vagy a vádlott ellen felhozott gyanúsítás vagy vád nem megfelelő, a 2010/64 irányelv 5. cikkének (2) bekezdésében megkövetelt minőségű tolmácsolása. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az elégséges minőségű tolmácsolás konkrétan olyan tolmácsolást jelent ezen irányelv 2. cikkének (8) bekezdése szerint, amely lehetővé teszi, hogy a gyanúsítottak vagy a vádlottak megismerhessék az ellenük indított ügyet, és képesek legyenek gyakorolni védelemhez való jogukat.

79. Mindemellett úgy tűnik számomra, hogy az alapügy a vádlott ahhoz való joga terjedelmének kérdését is felveti, hogy a távollétében esetlegesen ügydöntő határozatot eredményező eljárásban tájékoztatást kapjon a vele szemben felhozott vádról. Pontosabban, lehetséges-e a váddal kapcsolatos tájékoztatáshoz való jog nyomozati szakban történő megsértését a terhelt távollétében tartott tárgyalás szakaszában orvosolni? Úgy tűnik számomra, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatának vizsgálata alapján igenlő választ kell adni.

80. Amint azt a 2012/13 irányelv (14) és (41) preambulumbekezdése lényegében kifejti, ez az irányelv ebben az összefüggésben a többek között a Charta 47. és 48. cikkében szereplő jogokra épül, és e jogok előmozdítására irányul. Konkrétabban, ezen irányelv 6. cikkének célja a

[39] Lásd ebben az értelemben: 2020. február 13-i Spetsializirana prokuratura (A vádlott távollétében tartott tárgyalás) ítélet (C-688/18, EU:C:2020:94, 29., 32. és 33. pont).

[40] E tekintetben emlékeztetek arra, hogy a tárgyaláson való jelenlét joga nem abszolút; a 2016/343 irányelv (35) preambulumbekezdése kifejti, hogy bizonyos feltételek esetén a vádlottak kifejezetten vagy hallgatólagosan, ugyanakkor egyértelműen lemondhatnak erről a jogról. Ezen irányelv (38) preambulumbekezdése hozzáteszi, hogy annak megítélésekor, hogy a tájékoztatás módja kielégítő-e annak biztosításához, hogy a személy tudomást szerezzen a tárgyalásról, különös figyelmet kell fordítani arra, hogy az érintett személy milyen gondosságot tanúsított annak érdekében, hogy a neki címzett információt megkapja.

[41] A 2012/13 irányelv (36) preambulumbekezdése értelmében ez a jog nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy olyan speciális fellebbviteli eljárásról, külön mechanizmusról vagy panasztételi eljárásról gondoskodjanak, amelynek keretében ilyen jellegű jogorvoslattal lehet élni.

védelemhez való jog eredményes gyakorlásának, valamint az eljárás tisztességességének biztosítása, és így kifejezetten rögzíti a Charta 47. cikkében biztosított hatékony jogorvoslathoz való jog egyik vetületét.[42] Az, hogy a 2012/13 irányelv nem írja elő azokat a részletszabályokat, amelyeket követve a 6. cikkében szereplő váddal kapcsolatos tájékoztatást e személynek meg kell adni, nem sértheti e rendelkezés célkitűzését.[43]

81. Márpedig ez a cél azt követeli meg, hogy a vádlott kellő időben részletes tájékoztatást kapjon a vádról, mégpedig olyan időpontban, amely lehetővé teszi számára a védelemre való hatékony felkészülést. Az említett cél, valamint az eljárás szabályos lefolytatása főszabály szerint, és adott esetben a speciális vagy egyszerűsített eljárásokra figyelemmel, azt feltételezi, hogy *legkésőbb* akkor kell az említett tájékoztatást nyújtani, amikor a vádirat megalapozottságára vonatkozó tárgyalás az e megalapozottság elbírálására hatáskörrel rendelkező bíróság előtt ténylegesen megindul.[44]

82. A váddal kapcsolatos részletes tájékoztatás nyújtása legkésőbbi időpontjának meghatározásán túl a Bíróság kifejtette, hogy a terhelt *vagy annak ügyvédje* e tájékoztatás révén szerez pontos információkat a vele szemben figyelembe vett tényekről és e tények jogi minősítéséről. Annak lehetősége, hogy ezen információkat és bizonyítékokat legkésőbb a tárgyalás megkezdésekor megismerjék, alapvető fontosságú annak érdekében, hogy lehetővé tegye e személy vagy annak ügyvédje számára, hogy a kontradiktórius eljárás és a fegyveregyenlőség elvével összhangban hatékonyan vegyen részt e tárgyaláson.[45] A Bíróság kifejtette továbbá, hogy minden esetben, függetlenül attól, hogy mely időpontban nyújtják a vádra vonatkozó részletes tájékoztatást, különösen a kontradiktórius eljárás és a fegyveregyenlőség elvével összhangban elegendő időt kell biztosítani a gyanúsított és annak ügyvédje részére, hogy ezen információkról tudomást szerezzenek, és hogy hatékonyan felkészülhessenek a védelemre, előadhassák esetleges észrevételeiket, és adott esetben benyújthassanak minden olyan kérelmet, többek között bizonyítási indítványt, amelynek megtételére a nemzeti jog alapján jogosultak. E követelmény azt írja elő, hogy a bíróság, szükség esetén, függessze fel az eljárást, és azt egy későbbi időpontban folytassa.[46]

83. Amennyiben – amint az alapügyben is – a tárgyaláson meg nem jelenő vádlottat ügyvéd képviseli, aki a váddal kapcsolatos részletes és a védelem előkészítése szempontjából kellő időben nyújtott tájékoztatás címzettje, az ügyvédnek így lehetősége van arra, hogy hatékonyan vegyen részt a tárgyaláson, adott esetben vitatva az aktus és az eljárás egészének szabályszerűségét, valamint a vád megalapozottságát.

84. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság az első kérdés második részére azt a választ adja, hogy a 2010/64, a 2012/13 és a 2016/343 irányelv együttesen értelmezett rendelkezéseit úgy kell értelmezni, hogy azokkal – az alapügyben szóban forgóhoz hasonló körülmények között – nem ellentétes az, ha a büntetőeljárás nyelvét nem beszélő, illetve nem értő vádlott távollétében folytatják le az eljárást, amellyel kapcsolatban a tolmácsolás megfelelő minőségének hiányában nem lehet megállapítani, hogy a nyomozás során megtörtént-e

[42] Lásd: 2020. május 14-i Staatsanwaltschaft Offenburg ítélet (C-615/18, EU:C:2020:376, 70. és 71. pont). A Bíróság ezen ítélet 72. és 73. pontjában hozzátette, hogy a Charta 47. cikkéhez hasonlóan, amely önmagában elegendő, és azt nem kell uniós vagy nemzeti jogi rendelkezésekkel pontosítani ahhoz, hogy önmagában hivatkozható jogot biztosítson a magánszemélyek számára, a 2012/13 irányelv 6. cikkét úgy kell tekinteni, mint amely közvetlen hatállyal rendelkezik, ennélfogva pedig a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy hatáskörén belül minden szükséges intézkedést megtegyen e 6. cikk teljes érvényesülésének biztosítása érdekében.

[43] 2019. június 13-i Moro ítélet (C-646/17, EU:C:2019:489, 51. pont).

[44] Lásd ebben az értelemben: 2018. június 5-i Kolev és társai ítélet (C-612/15, EU:C:2018:392, 90. és 92. pont).

[45] Lásd ebben az értelemben: 2018. június 5-i Kolev és társai ítélet (C-612/15, EU:C:2018:392, 93. pont).

[46] 2019. június 13-i Moro ítélet (C-646/17, EU:C:2019:489, 53. pont).

a gyanúsítással vagy a váddal kapcsolatos tájékoztatás, feltéve hogy az említett vádlottat képviselő ügyvédnek lehetősége van arra, hogy vitassa valamely aktus, vagy adott esetben az egész eljárás szabályszerűségét a tájékoztatáshoz való jog megsértése okán. A 2012/13 irányelvnek a Charta 47. cikkével összefüggésben értelmezett 6. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, hogy csak a vádirat bíróság általi érdemi vizsgálatának megkezdését és a tárgyalás e bíróság előtti tényleges megindulását megelőzően nyújtanak a távollévő vádlott védője részére a váddal kapcsolatos részletes tájékoztatást, feltéve hogy a bíróság a védelemhez és a tisztességes eljáráshoz való jog tiszteletben tartása érdekében szükséges minden intézkedést megtesz.

C. A második és harmadik kérdésről

85. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdéstől eltérően a magyar kormánynak a második és harmadik kérdés elfogadhatóságával kapcsolatos, a Bizottság által szinte azonos módon megfogalmazott kifogásai alapján véleményem szerint e kérdések elfogadhatatlanságára kell következtetni. Figyelembe véve ugyanis a Miasto Łowicz ítéletből eredő tanulságokat, az említett kérdések elfogadhatatlansága véleményem szerint nem hagy kétséget. A második és harmadik kérdés azon kérdések jellegzetes példája, amelyeket a Bíróság ki kívánt zárni az előzetes döntéshozatali eljárásból, mivel ellentétesek e jogorvoslat szellemével és céljával, vagyis a Bíróság és a nemzeti bíróság által – a hatáskörük tiszteletben tartása mellett – a Bíróság elé terjesztett konkrét jogvita megoldásának közös kialakításával.

86. A kérdést előterjesztő bíróság a második és harmadik kérdésével lényegében azt kérdezi a Bíróságtól, hogy az EUSZ 19. cikket és a Charta 47. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes:

– az ügyelosztás meghatározására, a bírákkal szembeni fegyelmi eljárás kezdeményezésére és a bíró értékelésére is jogosult bírósági elnökök kinevezésének olyan nemzeti rendszere, amelyben az OBH-nak az Országgyűlés által kinevezett elnöke valamely bíróság elnöki pozícióját a pályázati eljárás megkerülésével és az erre felhatalmazott bírói önigazgatási testületek véleményének figyelmen kívül hagyásával, ideiglenes megbízással tölti be;

– az olyan nemzeti javadalmazási rendszer, amely a bírák esetében az ügyészi illetménynél alacsonyabb illetményt ír elő, valamint azt, hogy az OBH elnöke és a bíróságok vezetői a diszkrecionális jutalmazás, a bírák alapilletményeihez képest igen magas összegű juttatások gyakorlatával élhetnek, ami adott esetben jogtalan befolyásolásnak minősülhet, és a bírói függetlenség megsértésével járhat.

87. Amennyiben a Bíróság e kérdésekre igenlő választ ad, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a bírósági eljárás keretében tiszteletben tartják-e a tisztességes eljáráshoz való jogot.

88. Emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 267. cikkben előírt előzetes döntéshozatal iránti kérelem indoka nem az általános vagy hipotetikus kérdésekről való véleménynyilvánítás, hanem az adott jogvita tényleges megoldásának szükségessége, mivel a Bíróság feladata, hogy az előzetes döntéshozatali eljárás keretében segítséget nyújtson a kérdést előterjesztő bíróságnak az előtte folyamatban lévő jogvita elbírálásában. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatnak szükségesnek kell lennie a kérdést előterjesztő bíróság előtte folyamatban lévő jogvita eldöntéséhez, és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett, szóban forgó kérdések e feltétel

alapján minősülhetnek relevánsnak, és képezhetik előzetes döntéshozatali eljárás tárgyát.[47]

89. Márpedig az alapügy egy távollévő – svéd állampolgárságú, lőfegyverrel és lőszerrel visszaélés vétségével vádolt – terhelttel szembeni eljárásra vonatkozik, akivel a nyomozás során tolmács közreműködésével közölték a neki felrótt tényállást. A kérdést előterjesztő bíróság, mivel kétségei vannak a nemzeti büntetőeljárási szabályok összeegyeztethetőségét illetően, a 2010/64, a 2012/13 és a 2016/343 irányelv több rendelkezésének értelmezését igénylő helyzetben kérdést intéz a Bírósághoz a tolmácsoláshoz való jog és a váddal kapcsolatos tájékoztatáshoz való jog terjedelmét illetően.

90. E körülmények között, a Bíróságtól a bírósági elnököknek az OBH elnöke által ideiglenes megbízással történő közvetlen kinevezésére[48] és a bírák fent nevezett kritériumoknak meg nem felelő javadalmazására vonatkozó nemzeti szabályozás[49] uniós joggal – jelen esetben a Charta 47. cikkével összefüggésben értelmezett EUSZ 19. cikkel – való összeegyeztethetőségével kapcsolatban várnak választ. Másként fogalmazva, az alapjogvita egyáltalán nem a magyar igazságszolgáltatási rendszert egészében nézve érinti, amelynek bizonyos vetületei sérthetik a bíróságok függetlenségét, konkrétabban pedig a kérdést előterjesztő bíróság függetlenségét az uniós jog végrehajtása keretében.

91. Az a tény, hogy anyagi jogi kapcsolat állhat fenn az alapeljárás és a Charta 47. cikke, sőt tágabb értelemben az EUSZ 19. cikk között, nem elegendő a szükségesség kritériumának való megfeleléshez. Ehhez az is szükséges, hogy e rendelkezéseknek a második és harmadik kérdés keretében kért értelmezése objektíve szükséges legyen a kérdést előterjesztő bíróság által meghozandó döntéshez, ami a jelen ügyben nem áll fenn. Nem tűnik ki, hogy a kérdést előterjesztő bíróság – az említett rendelkezéseknek e kérdések tartalmára tekintettel történő értelmezéséből levonható tanulságok alapján – miként hozhatna az alapjogvita eldöntéséhez megkívánt határozatot.[50]

92. Ezenkívül, noha a Bíróság már elfogadhatónak ítélt olyan uniós jogi eljárási rendelkezések értelmezésére vonatkozó, előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseket, amelyeket az érintett kérdést előterjesztő bíróságnak az ítélete meghozatalához alkalmaznia kellett, a jelen ügyben előterjesztett második és harmadik kérdés nem erre irányul. Ugyanakkor úgy tűnik, hogy a Bíróság által az említett kérdésekre adandó válasz sem biztosíthatná a kérdést előterjesztő bíróság számára az uniós jog olyan értelmezését, amely alapján nemzeti jogi eljárási kérdésekről dönthetne azelőtt, hogy érdemi döntést hozhatna az előttük folyamatban lévő jogvitákról. E körülmények között az említett kérdések tehát nem az uniós jog olyan értelmezésére irányulnak, amely az említett jogvita megoldásához objektív módon szükséges, hanem általános jellegűek, ennélfogva pedig elfogadhatatlanok.[51]

[47] Lásd ebben az értelemben: 2014. július 3-i Da Silva ítélet (C-189/13, nem tették közzé, EU:C:2014:2043, 36. pont); Miasto Łowicz ítélet (44. és 45. pont).

[48] Megjegyzem, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak a bírósági kinevezések szabályszerűségével kapcsolatos kétségei kifejezetten a Fővárosi Törvényszék elnöki tisztségére való kinevezésre vonatkoznak, azt azonban nem állítják, hogy a Fővárosi Törvényszék beavatkozhatna a Pesti Központi Kerületi Bíróságra beosztott bíró előtti büntetőeljárásban.

[49] Lásd analógia útján: 2020. október 6-i Prokuratura Rejonowa w Słubicach végzés (C-623/18, nem tették közzé, EU:C:2020:800).

[50] Lásd ebben az értelemben: Miasto Łowicz ítélet (48. és 52. pont); 2020. október 6-i Prokuratura Rejonowa w Słubicach végzés (C-623/18, nem tették közzé, EU:C:2020:800, 30. pont).

[51] Lásd: Miasto Łowicz ítélet (50., 51. és 53. pont).

D. Az ötödik kérdésről

93. Ötödik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdését, a Charta 47. cikkét és az EUMSZ 267. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely lehetővé teszi fegyelmi eljárás kezdeményezését valamely bíróval szemben amiatt, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet intézett a Bírósághoz. Mind a magyar kormány, mind pedig a Bizottság e kérdés elfogadhatatlanságával érvelt, amely érveléssel véleményem szerint szigorúan jogi szempontból egyet lehet érteni, az előzetes döntéshozatalra utalást követő, komoly aggodalomra okot adó és sajnálatos körülmények ellenére, hogy ilyen eufemizmussal éljek.

94. Nem vitatott ugyanis, hogy 2019. október 25-én a Fővárosi Törvényszék elnöke a kérdést előterjesztő bíróval szembeni fegyelmi eljárás megindítását kezdeményező jogi aktust fogadott el, ami a fegyelmi eljárás tényleges megindításáról dönteni hivatott szolgálati bíróság elé utalást és fegyelmi büntetés kiszabását eredményező eljárás első szakasza. A fent említett aktus értelmében azt rótták a kérdést előterjesztő bíró terhére, hogy:

– egyrészt megsértette a bírói hivatás tekintélyét (a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvény 105. §-ának b) pontja), többek között a Kúriának az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet törvénysértőnek nyilvánító ítéletét figyelembe véve;

– másrészt a szolgálati viszonyával kapcsolatos kötelezettségeit vétkesen megszegte (a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvény 105. §-ának a) pontja), amennyiben a Kúria ítéletéből az következik, hogy a bírósági szervezet egyes vezetőinek tulajdonított, személyét érintő vélt sérelmekre tekintettel kizárási ok állt fenn, és hogy ezt a kizárási okot a bíróság elnökének be kellett volna jelentenie, és az alapügyben nem járhatott volna el.

95. 2019. november 22-én, azaz négy nappal az előzetes döntéshozatal iránti kiegészítő kérelem benyújtását követően a Fővárosi Törvényszék elnöke visszavonta a fegyelmi eljárást kezdeményező aktust, amely az eljárás megszüntetését eredményezte, azzal az indokkal, hogy bár az említett bíróság elnökeként a fegyelmi eljárás megindítása kötelessége volt, a bírósági szervezet érdeke mégis azt kívánja, hogy e kezdeményezést visszavonja.

96. Amint azt már kifejtettem, a valamely nemzeti bíróság által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem Bíróság általi elutasítása csak abban az esetben lehetséges, amennyiben nyilvánvaló, hogy az uniós jog értelmezése, amelyet a nemzeti bíróság kért, nem függ össze az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával, illetve ha a szóban forgó probléma hipotetikus jellegű, vagy a Bíróság nem rendelkezik azon ténybeli és jogi elemek ismeretével, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a feltett kérdéseket hatékonyan megválaszolja. [52]

97. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy az alapeljárás, amellyel összefüggésben a Bírósághoz előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordultak, nem a kérdést előterjesztő bíróval szembeni fegyelmi eljárás kezdeményezésére vonatkozik, és nem is érinti a bírák jogállására vonatkozó szabályozást, illetve annak a fegyelmi rendszerre vonatkozó rendelkezéseit. Egyébiránt nem vitatott, hogy a fegyelmi eljárást kezdeményező aktust visszavonták, és az eljárást megszüntették. Ebben az összefüggésben a Bírósághoz előzetes döntéshozatalra előterjesztett ötödik kérdés nem az uniós jog olyan értelmezésére vonatkozik, amely megfelelne az alapügy megoldása szükségességének, és az arra adott válasz azt eredményezné, hogy a Bíróság olyan általános vagy

[52] 2019. november 19-i A. K. és társai (A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának függetlensége) ítélet (C-585/18, C-624/18 és C-625/18, EU:C:2019:982, 97. és 98. pont).

hipotetikus kérdésekről nyilvánítana véleményt, mint hogy a Kúria ítélete alapján kezdeményezett fegyelmi eljárás milyen lehetséges pszichológiai reakciókat vált ki a magyar bírákban az előzetes döntéshozatali kérdések jövőbeli előterjesztésével összefüggésben. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett ötödik kérdést ennélfogva elfogadhatatlannak kell nyilvánítani. Mindazonáltal a fegyelmi szankció kiszabására irányuló eljárást az előzetes döntéshozatal iránti kérelem bíró általi előterjesztése okán kezdeményező aktus súlyosságára tekintettel elengedhetetlennek tűnik számomra, hogy a Bíróság az ítéletében felidézze a Miasto Łowicz ítélet 55–59. pontját az illetékes nemzeti hatóságok tájékoztatása és az ilyen jellegű fellépések megismétlődésének megelőzése érdekében. [53]

98. A Bíróság segítségnyújtási feladatának teljes körű ellátása érdekében ugyanakkor röviden ismertetem az előzetes döntéshozatalra előterjesztett ötödik kérdés esetleges elfogadhatóságának kényes útját. Elképzelhető tehát, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kiegészítő kérelmet olyan oszthatatlan egésznek tekintjük, amelyben a negyedik és az ötödik kérdés szorosan, vagy akár elválaszthatatlanul kötődik egymáshoz. E kérdésekkel a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy az uniós jog alapján figyelmen kívül hagyhatja-e a Kúria ítéletét az alapügy – az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet magában foglaló – érdemi elbírálása érdekében, anélkül hogy attól kellene tartania, hogy éppen ezen ítélet miatt ismételten fegyelmi eljárást kezdeményeznek vele szemben; e kérdésegyüttes olyan eljárási kérdést vet fel, amelyet *in limine litis* kell elbírálni.

99. E tekintetben megjegyzem, hogy a Miasto Łowicz ítélet 51. pontjában használt „nemzeti jogi eljárási kérdések” kifejezés kellően általános, mivel a „kérdések” nem pedig a „rendelkezések” kifejezés használata valószínűleg a Bíróság azon szándékára utal, hogy az EUMSZ 267. cikkből eredő szükségességi kritérium értelmezésével kapcsolatban bizonyos rugalmasságot biztosítson. E kifejezés tehát lefedhet minden olyan kérdést, amely nem tartozik a jogvita érdemi elbírálásának körébe, hanem ahhoz közvetetten szükséges, még akkor is, ha szigorú értelemben véve nem tartozik a hatáskörrel rendelkező bíróság előtti keresetindításra, az eljárás lefolytatására, kimenetelére, valamint a jogorvoslati lehetőségekre vonatkozó jogszabályi vagy az ítélkezési gyakorlatból eredő előírások végrehajtása körébe. [54]

100. E körülmények között a Bíróság által az együttesen vizsgálandó negyedik és ötödik kérdésre adandó válasz sem biztosíthatná a kérdést előterjesztő bíróságok számára az uniós jog olyan értelmezését, amely alapján nemzeti jogi eljárási kérdésről dönthetnének azelőtt, hogy érdemi döntést hozhatnának az előttük folyamatban lévő jogvitáról. Ez a kérdés a jelen esetben arra vonatkozik, hogy milyen feltételek mellett folytatható az alap-büntetőeljárás a Bíróság olyan előzetes döntéshozatalra utaló határozatra választ adó ítéletét követően, amelyet a legfelsőbb nemzeti bíróság ítéletben törvénysértőnek nyilvánított, és amely ítélet a kérdést előterjesztő

[53] Emlékeztetni kell a Geelhoed főtanácsnok által a Bizottság kontra Olaszország ügyre vonatkozó indítványban (C-129/00 EU:C:2003:656) helyesen megfogalmazottakra, amely szerint a nemzeti bíróságok „egy tagállamban egyszerre jelentenek biztosítékot és ellensúlyt abban az esetben, ha az állam más szervei megsértik a Szerződésből eredő kötelezettségeiket”.

[54] Ez a helyzet éppen különbözik attól a helyzettől, amelyben a Bíróság elfogadhatónak ítélte az uniós jog azon eljárási „rendelkezéseinek” értelmezése iránt előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseket, amelyeket a kérdést előterjesztő bíróságnak az ítélete meghozatalához alkalmaznia kell, amint arra a Miasto Łowicz ítélet 50. pontja emlékeztet. Meg kell állapítani, hogy a Bíróság kimondta, hogy az EUMSZ 267. cikk (2) bekezdése értelmében vett „ítélete meghozatalához” kifejezések magukban foglalják a kérdést előterjesztő bíróság „ítéletéhez vezető eljárás” egészét, ezért e kifejezéseket tágan kell értelmezni annak elkerülése érdekében, hogy számos eljárási kérdést elfogadhatatlannak tekintsenek, és azok ne képezhessék tárgyát a Bíróság által történő értelmezésnek, és hogy a Bíróság ne rendelkezhessen valamennyi azon uniós jogi eljárási rendelkezés értelmezésére hatáskörrel, amelyet a kérdést előterjesztő bíróság köteles alkalmazni (2019. február 28-i Gradbeništvo Korana ítélet, C-579/17, EU:C:2019:162, 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

bíróval szembeni fegyelmi eljárás megindításának alapjául is szolgált. Amennyiben a Bíróság úgy dönt, hogy az ötödik kérdést elfogadhatónak nyilvánítja, a kérdés érdemével kapcsolatos választ véleményem szerint a Miasto Łowicz ítélet 55–59. pontja egyértelműen tartalmazza.

V. Végkövetkeztetés

101. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a Pesti Központi Kerületi Bíróságnak (Magyarország) a következőképpen válaszoljon:

1) Amennyiben a nemzeti jogi rendelkezések értelmében jogegységesítésre irányuló rendkívüli jogorvoslattal lehet élni az előzetes döntéshozatalra utaló végzéssel szemben, az EUMSZ 267. cikket úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az azt lehetővé tévő szabályozás alkalmazása, hogy a legfelsőbb bíróság – a végzésnek az alapeljárás felfüggesztését és az előzetes döntéshozatali eljárás folytatását illető jogi hatályát nem érintően – megállapítsa e végzés törvénysértő jellegét amiatt, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések nem szükségesek a jogvita eldöntése szempontjából, és a nemzeti jog uniós joggal való összeegyeztethetetlenségének megállapítására irányulnak. Az uniós jog elsőbbsége arra kötelezi a kérdést előterjesztő bíróságot, hogy e szabályokat és az azok érvényesülését biztosító bírósági határozatokat mellőzze.

2) A büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról szóló, 2010. október 20-i 2010/64/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 2., 3. és 5. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azok arra kötelezik a tagállamokat, hogy biztosítsák a büntetőeljárás nyelvét nem beszélő, illetve nem értő gyanúsítottak vagy vádlottak számára a panasztétel lehetőségét, ha a tolmácsolás minősége nem elégséges ahhoz, hogy megismerhessék az ellenük indított ügyet, és képesek legyenek gyakorolni védelemhez való jogukat. A 2010/64 irányelv 5. cikkének (2) bekezdése nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy létrehozzák a megfelelő képesítéssel rendelkező független fordítók és tolmácsok nyilvántartását.

3) A 2010/64 irányelv, a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló, 2012. május 22-i 2012/13/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv és a büntetőeljárás során az ártatlanság vélelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről szóló, 2016. március 9-i (EU) 2016/343 európai parlamenti és tanácsi irányelv együttesen értelmezett rendelkezéseit úgy kell értelmezni, hogy azokkal – az alapügyben szóban forgóhoz hasonló körülmények között – nem ellentétes az, ha a büntetőeljárás nyelvét nem beszélő, illetve nem értő vádlott távollétében folytatják le az eljárást, amellyel kapcsolatban a tolmácsolás megfelelő minőségének hiányában nem lehet megállapítani, hogy a nyomozás során megtörtént-e a gyanúsítással vagy a váddal kapcsolatos tájékoztatás, feltéve hogy az említett vádlottat képviselő ügyvédnek lehetősége van arra, hogy vitassa valamely aktus, vagy adott esetben az egész eljárás szabályszerűségét a tájékoztatáshoz való jog megsértése okán. A 2012/13 irányelvnek az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkével összefüggésben értelmezett 6. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, hogy csak a vádirat bíróság általi érdemi vizsgálatának megkezdését és a tárgyalás e bíróság előtti tényleges megindulását megelőzően nyújtanak a távol lévő vádlott védője részére a váddal kapcsolatos részletes tájékoztatást, feltéve hogy a bíróság a védelemhez és a tisztességes eljáráshoz való jog tiszteletben tartása érdekében szükséges minden intézkedést megtesz.